

בס"ד

רבנו נחמן מברסלב

פירושים

על

פרשת השבוע

עקב

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים

הָאֱלֹהִים

'עקב' דיקא, הינו בשהשונאים מתגברים עד שהוא תחת עקב ורגליו, שדורסים אותו ברגלים. בבחינת הרבבות אנוש לראשנו וכו', בחינת לדבא תחת רגליו כל אסירי ארץ. וכמו שכתוב: אשר אמרו לנפשך שחי ונעברה ותשימי כארץ גוף וכו'. וזהו בחינת עקבות משיחא, שישראל נתונים תחת עקביהם. ואז דיקא מי שמשים אל לבו לשמע משם את המשפטים האלה, שידע שהכל מהמשפט שלמעלה שנתלבש בהם כדי להשיבו אליו. וזהו: "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה", ואז: "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד", שה' יתברך ירחם עליך למען בריתו את אבותינו, כי שומע אל אביונים ה' ואת אסיריו לא בזה. וזהו: "וידו אחות בעקב עשו", 'בעקב' דיקא, בשייתגבר עשו בסוף הגלות בעקבות משיחא, וירצה לדרס בעקבו על ראש ישראל בבחינת: הגדיל עלי עקב, אז דיקא "וידו" בחינת אמונה בחינת תפלה, בחינת: ויהי ידו אמונה וכו' — פרישן בצלו, אחות בעקבו להפילו ולהשפילו על ידי זה, כי אין כחנו אלא בפה, לתפס אמונות אבותינו, לצעק אליו יתברך מכל מקום שהוא. (הלכות יין נסוד - הלכה ד, אות כה)

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן

'עקב' בחינת רגליו, הינו בשתקשרו את התורה בלבבכם כל כך עד שתשמעו אותה בתוך העקבים ורגליו שהוא בחינת הממון שנקרא רגל, כמו שכתוב: ואת כל היקום אשר ברגליהם. ודרשו רבותינו ז"ל: זה ממון של אדם שמעמידו על רגליו, אז: ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד וכו'. כי אז יהיה לך כלים לקבל את החסד, כי עקר תקון הכלים נעשין בשמתקנין את הממון ששם כלל כל חמדת חיזו דהאי עלמא. ועל-כן קרא את התורה משפטים, כמו שכתוב: והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וכו'. כי משפט לשון יסורין, כמו שפרש רש"י בישעיה שמשפט משמש שלש לשונות וכו'. כי עקר קבלת התורה הוא על-ידי יסורין שעל-ידי זה סותמין עיניו מהיזו דהאי עלמא ונכלליון באחד שעל-ידי זה מקבלין משם משפטי התורה (כמובא בלקוטי מוהר"ן חלק א - סימן סה, עין שם) ועל-כן נקראת התורה משפט:

וזה: ושמר ה' לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, ושמר' דיקא, הינו שישמר ה' יתברך את החסד שיהיה נמשך עלינו באפן שנוכל לקבלו שלא

זיזק לנו חס ושלום רבוי החסד, ועל-כן אף-על-פי שכתב נשבע לאבותינו לעשות עמנו חסד, אף-על-פי-כן אי אפשר לקבלו כי אם על-ידי שיקום: והיה עקב תשמעון כנ"ל, שנשמע כל משפטי התורה בתוך הרגליו בבחינת רגליו עמדה במישור, דהינו בתוך הממון שנקרא רגליו, דהינו שנהיה חזקים בקיום התורה והמצוות עד שהממון לא יעביר אותנו חס ושלום מקיום התורה, כי שם בחמדת הממון, שם עקר החששא שלא ישבח את ה' יתברך על-ידי רבוי הממון, כמו שכתוב וכסף וזהב ירבה לך ורם לבבך ושכחת את ה' וכו'. וכמו שכתוב: ודי זהב, כמו שדרשו רבותינו ז"ל, אבל אם תזכה לשמע את משפטי התורה גם בבחינת עקבים ורגליו, דהינו בתוך הממון כנ"ל, ואז: ושמר לך ה' את החסד. שלא ישלט בו זר, באפן שלא זיזק לך רבוי החסד חס ושלום, כי הבא לטהר מסייעין לו. ומאחר שאתה מחזיק עצמך לזכר את ה' יתברך גם בתוך הממון, גם ה' יתברך ישמר לך החסד, דהינו שישפיע לך שפע החסד בשמירה גדולה באפן שלא זיזק לך כלל. בבחינת יברכה ה', בממון. וישמרה, מן המזיקין שלא זיזקו לך המזיקי עלמא שלא יתאחזו בך על-ידי רבוי הממון חס ושלום, ואז דיקא: ואהבהך וברכהך והרבה וברך פרי בטנך ופרי אדמתך וכו'. כי ישפיע לך כל טוב, כי תוכל לקבל רבוי שפע החסד על-ידי תקון הכלים וכנ"ל. (הלכות מילה - הלכה ה, אותיות יב יד)

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים

הָאֱלֹהִים

הדעת הקדוש, להאיר בדרי מעלה בחינת א"י, בחינת מה חמית וכו'. ולהאיר בדרי מטה, בחינת מלא כל הארץ כבודו, בחינת הקיצו ורגנו שכני עפר כי ה' עמכם וכו' (כמובא בלקוטי תנינא - סימן ו, עין שם), זה בחינת משפט, בחינת כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים וכו'. וזהו והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, הינו בשהאדם בבחינת עקב ורגליו שיירד ונפל לדיוטא התחתונה שהיא עקב ורגליו. וזהו הן בפרטיות לענין האדם הפרטי בעצמו, הן בכלליות הדורות שהוא בחינת עקבות משיחא, שאז מתגברת הסטרא אחרא מאד. ואז אם תשמעו את המשפטים האלה בחינת הדעת הנ"ל שהוא בחינת משפט וכו' לידע שעדין ה' עמכם וכו', בחינת לא תיראום וכו', אז: ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. שהבטיח להם לתת לזרעם את ארץ-ישראל ולהיות להם לאלקים, שזהו בחינת הדעת הנ"ל שעקר הארתו

בארץ ישראל ששם עקר כלליות והתקשרות העולמות וכו' (עליונים למטה ותחתונים למעלה). ועל-ידי זה: וברכה וברכה וברכה פרי בטןך ופרי אדמתך דגנך וכו'. שישפיע לך ברבת העשירות והפרנסה בשפע גדול, כי עקר העשירות והפרנסה נמשך על-ידי כלליות העולמות (כמובא בהתורה הנ"ל). שאז נמשך העשירות והפרנסה בבחינת ברכה שהיא בחינת הארת הרצון שהוא עקר הברכה בחינת (דברים לג, יג) מברכת ה' ארצו וכו'. ורצון שוכני סנה, בחינת פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון:

ועל-כן התחיל בלשון רבים והיה עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם אתם וכו'. ואחר כך בהבטחה מדבר בלשון יחיד, כמו שכתוב: ושמר ה' אלקיך לך וכו' ואהבה וברכה וברכה פרי בטןך וכו'. כי המשכת הדעת הנ"ל עקרו הוא על-ידי רבים. שעקר כלליות העולמות הוא בשמתקשרים ומתאספים רבים מישראל יחד ולפחות עשרה שאז אומרים דבר שבקדשה וכו', אבל אחר כך בשנמשכת ברבת הפרנסה והעשירות נמשך לכל אחד ואחד ביחוד כפי הראוי לו בבחינת לויתן זה יצרת לשחק בו המבאר בהתורה הנ"ל. שהוא בחינת שחקים ששם שוחקין מן שהפרנסה נשחקת ונתחלקת לכל אחד כראוי לו שזהו בעצמו בחינת ומשביע לכל חי רצון, שזה עקר הברכה בשזוכה כל אחד ואחד לקבל הפרנסה מה' יתברך ברצון טוב והוא שמח בחלקו ומאמין שכל הוא רצונו הטוב והכל למזבתו, כי דיקא על-ידי הפרנסה הזאת יזכה לקבל הארת הרצון המפלג שהוא בחינת מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ורק זה נקרא עשירות ופרנסה, כי בודאי זה שיש לו עשר ונכסים רבים וכלי כסף וזהב ואין לו שום נחת רוח בעשרו, אדרבא, כל ימיו בעם ומכאובות וחליו הרבה וקצף מרבו תאוותיו שהוא נבהל להון הרבה יותר ויותר, ומקנא מאד בהגבירים הגדולים המפלגים ממנו הרבה וכו' כמצוי כל זה, מלבד שאר מיני כעסים ומכאובים וכו' שיש לו בכל יום וכמעט בכל שעה שאי אפשר לפרטם, בודאי אין זה עשירות כלל וכמו שאמר קהלת (קהלת ו, ב): איש אשר יתן לו אלקים עשר ונכסים ולא ישליטנו לאכל וכו' גם זה הכל וחלי וכו'. כי עליו נאמר (שם ה, יב): עשר שמור לבעליו לרעתו.

ועל-כן בודאי עקר העשירות והפרנסה הוא בששורה ברבת ה' בפרנסתו בחינת ברבת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב שהוא מי שזוכה להיות שמח בחלקו, ושיהיה חזק בבטחון שמה שמכרה לו לפרנסתו ופרנסת ביתו ובניו בודאי ישפיע לו ה' יתברך בעתו וזמנו כראוי לו, שכל זה זוכין על-ידי הדעת הנ"ל.

ועל-כן אמר כל ההבטחות האלה של ברבת הפרנסה והעשירות שזוכין על-ידי הדעת הנ"ל בלשון יחיד וברכה וברכה וכו'. כי העקר שכל אחד יקבל חלק פרנסתו באהבה וברצון ויאמין כי זהו חלקו שנמשך על ידי הדעת הנ"ל שרק על-ידי זה יזכה לבחינת הארת הרצון וכו', שזה העקר שעל-ידי זה יזכה לחלקו הטוב לעולם הבא שעקר הוא הרצון הטוב שיזכה כל אחד בחינת מה רב טובך אשר צפנת ליראיך שכל זה מקבלין על-ידי שמקרבין עצמן להצדיק בחינת משה שמאיר בכל ישראל ואפלו בהירודים מאד מאד כי מלא כל הארץ כבודו וכו' ומחזקם תמיד עד שמוכס לכל הנ"ל. אשרי שיאחו בו באמת:

וזה שאמרו במדרש בפרשה זאת (דברים רבה ג, ג): ושמר ה' אלקיך וכו'. ומביא שם פסוק האל הנאמן וכו'. מאמונתו של בשר ודם את יודע אמונתו של הקדוש-ברוך הוא, כמו שמוכא שם המעשה של רבי פינחס בן יאיר ששכחו אצלו שתי סאין של שעורים והיה זרע אותן בכל שנה עד שעשה אותן גרן וכו'. וסים שם שהברכות שברכו אותן האבות הן משמרים לעתיד לבוא. וכן איתא שם קדם לזה וזה לשונו: אמרו לו ישראל ואימתי אתה נותן לנו שכר המצוות שאנו עושין, אמר להם הקדוש-ברוך-הוא: מצוות שאתם עושים מפרותיהם אתם אוכלים עכשו, אבל שכרו בעקב אני נותן לכם. מנין וכו', והיה עקב תשמעון, עד כאן לשונו. וכל זה הוא ענין הנ"ל שצריכין להאמין בה' יתברך ולשמח בחלקו כי בודאי זהו חלקו המגיע לו וכו' כנ"ל, כי עקר רב טוב צפון לעולם הבא שיזכה על-ידי הדעת הנ"ל על-ידי שיקבל הפרנסה משם עד שיזכה להארת הרצון וכו' גם בעולם הזה בעת האכילה שזה עקר הברכה כנ"ל שעל-ידי זה יזכה לעתיד לעקר השכר שהוא רב טוב הצפון וכו', כי כפום דאתדבק בר נש בהאי עלמא הכי וכו'. וזה: ושמר ה' אלקיך לך וכו' וברכה וברכה שמודיע להם שישפיע להם פרנסה בבחינת ברכה הנ"ל שהוא להיות שמח בחלקו כנ"ל. כי עקר השכר שהוא רב טוב הצפון משמר לעתיד לבוא, שזהו: ושמר ה' אלקיך לך. וכמבאר במדרש הנ"ל ועל-כן אתה צריך להיות שמח בחלקך ולקבל הפרנסה באהבה ורצון טוב שכל זה זוכין על-ידי הדעת הנ"ל שהוא בחינת משפט שזהו בחינת והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וכו':

וזהו: ושמרתם ועשיתם אתם הוא בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צט): ומוכא בדבריו ז"ל: כל המלמד בן חברו תורה כאלו עשאו וכאלו עשאו לדברי תורה וכאלו עשאו לעצמו. ודרשו מפסוק ועשיתם אתם, הינו בחינת הדעת הקדוש הנ"ל שעקר שלמותו בשמקבלים אותו רבים מישראל וכל

אחד עוסק לדבר עם חברו ביראת שמים ולהאיר בו הדעת הזה וכו'. שזהו בחינת ועשיתם אתם וכו'. (הלכות נטילת ידים לסעודה ובציעת הפת - הלכה ג, אותיות פד פה פו)

ז"ב

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֹהָ ... וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית

על-ידי כל זווג מבררין ברורים ומולידין נפשות, ואלו הנפשות, מחמת שמתבררין מהקלפות פידוע, על-בן נאחזו בהם הסמרא-אחרא. ועל-בן צריכין התנברות גדול לכבש את יצרו הרע שעקרו מתגבר על תאוה זו, מחמת שעל-ידי זה עקר ברור הנפשות מן הקלפות, שזהו בחינת גרים פידוע. ועל-בן אי אפשר לזכות לשמירת הברית כיוצא על-ידי בחינת משפט, דהינו שיפוט את עצמו הרבה ויתבודד בכל עת ויפרש שיהיה לפני השם יתברך ויצעק הרבה להשם יתברך, שכל זה הוא בחינת משפט, ועל-ידי זה מתעורר התלהבות הלב שהוא בחינת אש, ושורף את הרע הנאחזו באלו הנפשות שצריך לבררם על-ידי זיווג, ועקר הרע הוא רע הכולל שהוא תאוות המשגל, שאי אפשר להכניעו כיוצא על-ידי אש המשפט הנ"ל, כי התאוה הזאת היא בחינת אש, ונכנעת על-ידי אש המשפט "כי מהאש יצאו והאש תאכלם". וזהו: "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וכו'", הינו על-ידי שתזכו לתקון המשפט, על-ידי זה "ושמר ה' אלקיך לך את הברית" שתזכה על-ידי זה לשמירת הברית, כי השם יתברך בעצמו ישמר אותך על-ידי שתעסק במשפט כנ"ל. ועל-בן עקר הזיווג דקדשה הוא רק בשבת, כי אז נתבטל הרע לגמרי בבחינת בטול הרע על-ידי תקון המשפט הנ"ל. (הלכות גבית מלוה - הלכה ג, אות י לפי אוצר היראה - ברית, אות סד)

ז"ב

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֹהָ וְשָׁמַרְתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם

כי כשיש צרות, חס ושלום, הן צרות בכלליות או בפרטיות, אי אפשר לרקד, כי כשיש דינין, מוסרין אותן לשלוחי הדין, והם נקראים רצים (זוהר בראשית דף מג), והם בחינת רגלין, ואזי הרגלין כבדים מחמת הדמים שנתפשטו לשם, הינו הדינין, כי דמים בחינת דינים. וכשנולד הדין, אזי יוצאין הדמים מהרגלין, כי בשעת לדה יוצאין הדמים מרגלי האשה, ועל-בן נצטננין רגליה, כמו שאמרו

רבותינו זכרונם לברכה (סוטה יא:). ועקר הלדה - על-ידי שיוצאין הדמים מהרגלין, הינו שיוצאין הדינין מהרגלין, כי בשעת עבור הוא בחינת דין, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כט:): בשעה שאמה מתמלא עליהם עברה באשה עברה. נמצא, שעבור הוא בחינת דין, ולדה הוא בחינת המתקת הדין, כי אז, בשעת לדה, יוצאין הדמים מהרגלין, שעל-ידי זה עקר הלדה כנ"ל (ועין מזה בלקוטי תנניא, בסימן ב). ועל-בן בעת הדין והצרה, חס ושלום, אי אפשר לרקד, כי אז אי אפשר להגביה הרגלין, כי הרגלין הם כבדים בשעת התנברות הדינין, מחמת שהדמים, שהם בחינת דינין, נמשכין אז לתוך הרגלין כנ"ל. אבל כשיוצאין הדמים, שהם הדינין, מהרגלין, דהינו כשנמתקין הדינין, אזי הרגלין קלים, ואזי יכולה השמחה להתפשט שם, עד שירקד מחמת השמחה: ולהמתיק הדין הוא על-ידי שהאדם דן את עצמו, דהינו על כל מה שעושה, דין וישפט בעצמו את עצמו על כל דבר, אם כן ראוי לו לעשות, ויפושפש במעשיו ויתקנם כראוי על-פי דין ומשפט התורה, ועל-ידי זה שהאדם דן ושופט את עצמו, על-ידי זה ממתיק ומבטל הדין שלמעלה, כי כשיש דין למטה, אין דין למעלה (ועין מזה לעיל, בסימן טו). ואז, כשנמתק הדין, אזי יוצאין הדמים מהרגלין, ואזי יכולה השמחה להתפשט ברגלין, עד שזוכה לרקודין:

וזהו: והיה עקב תשמעון. והיה - לשון שמחה. עקב - הם הרגלין. הינו: לזכות לשמחה, עד שהעקבים, שהם הרגלין, ישמעו השמחה, זה זוכין על-ידי את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם - שתשמרו לעשות בעצמכם המשפטים והדינים, שעל-ידי זה נתבטל הדין שלמעלה כנ"ל, ואז: והיה עקב תשמעון - שתשמעו השמחה מהרגלין, על-ידי שיוצאים משם הדינים כנ"ל:

עוד מצאתי, שזהו בחינת: ושמר ה' לך את הברית. כי כשתזכה לשמחה, אזי השם יתברך בעצמו ישמר לך את הברית, דהינו שיהיה בעזרך לשמר את הברית קדש, כי עקר פגם הברית הוא על-ידי עצבות, פידוע, כי פגם הברית בא על-ידי הקלפה הידועה, שנקראת לילית על-שם שמיללת תמיד, שזהו בחינת עצבות. ועל-בן עקר שמירת הברית זוכין על-ידי שמחה, כי על-ידי שמחה זוכין שהשם יתברך בעצמו יעזר לו לשמר את הברית קדש כנ"ל. (לקוטי מוהר"ן חלק א - סימן קסט)

זכב

לא תוכל בלתי מהר

צריכין לכבש קדשת ארץ-ישראל מעט מעט, לגרש הרע שבחובלים שהם בחינת הקלפות והשבועה עממין המונעים מארץ-ישראל, לגרשם מעט מעט, כי אין לנו כח לתקן כל החובלים בבת-אחת, לבטל הרע שבהם, והטוב שבהם יכלל בבחינת הנעם העליון (השופע בארץ ישראל, שהוא בחינת המוחין של ארץ ישראל), רק צריכין להמשיך קדשת הנעם מעט מעט, וכפי המשכת קדשת הנעם בן נזכה לתקן בכל פעם את החובלים. וזה בחינת "לא תוכל בלתי מחר וכו'"; "מעט מעט אנרשנו מפניך וכו'" (עין פנים). וזה טעם מה שמשה רבנו, עליו השלום, לא זכה לבוא לארץ-ישראל, כי לפי עצם גדלת מעלתו אזי אם היה נכנס לארץ-ישראל, אזי היה מקבל שפע נעם העליון ברבוי גדול כזה עד אשר היו צריכין כל החובלים להתתקן, והיו צריכים להתתקן כל המוחין הפנומים שנפגמו מחטא אדם הראשון ואילך ופגם כלל החטאים שבעולם, שכלם הם בבחינת חובלים, בבחינת "חבל חבלנו לך", הכל היה צריך להתתקן אז על-ידי משה רבנו, עליו השלום, אם היה נכנס לארץ. ומחמת שאז עדין לא הגיע הזמן לזה, כי לא יגמר תקון כל החובלים עד שיבוא משיח ויבער רוח הפמאה מן הארץ, ומחמת שלא היה אפשר אז עדין לתקנם, על-כן היו יכולין לגרם פגם יותר, חס ושלום; על-כן היה מן הנמנע שיכניס משה את ישראל לארץ-ישראל רק על-ידי יהושע שמעלתו קטנה ממשה. ועל-כן לא נתעוררו החובלים כל-כך בבת-אחת, וקצת החובלים שנתעוררו, היה בידו לתקנם בכח וזכות משה רבנו, עליו השלום. וזהו הטעם מה שאנשים קטנים במעלה יכולים לכנס לארץ-ישראל בנקל בלי התנברות המניעות כל-כך, וגדולי הצדיקים יש להם מניעות עצומות מלבוא לארץ-ישראל, עד שגם סמוך לדורותינו היה הרב רבי נפתלי והפעל-שם טוב זצ"ל שלא יכלו לבוא לארץ-ישראל כל זה מחמת הנ"ל, כי כל אחד כפי מה שזוכה לקבל קדשת ארץ-ישראל, דהינו השפעת הנעם, כמו-כן באים ונופלים בבחינת החובלים להתתקן. ומחמת שלא הגיע עדין זמן תקון אלו החובלים שהיו צריכין להתתקן על-ידי קדשת בניסת הצדיקים הגדולים הנ"ל לארץ-ישראל, על-כן לא יכלו לבוא לשם. (הלכות ברפת המזון ומים אחרונים - הלכה ד, אות ז לפי אוצר היראה - ארץ ישראל, אות יז)

את עצמו. וכן אמרו רבותינו ז"ל במדרש: ויענה וירעבך, שהתענו מקדם שאכלו את הפן למרק האכילה שבמעיים, כי הפן הוא בחינת אכילה דקדשה, שזוכין על-ידי ליחד קדשא בריך הוא ושכינתיה אפין באפין, שזה אין זוכין כי אם על-ידי תענית (כמבאר בלקוטי מוהר"ן חלק א - סימן סב, עין שם). ועל-כן התענו מקדם שאכלו את הפן. ועל-כן אמרו רבותינו ז"ל (מכילתא בשלח): לא נתנה תורה אלא לאוכלי הפן, כי עקר התורה הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב: כל מצותיך אמונה, שזה אין זוכין כי אם על-ידי שמשבר תאות אכילה על-ידי תענית עד שזוכה לאכילה דקדשה שהיא בחינת מן, כי הא בהא תליא. על-ידי שלמות האמונה זוכה שיהיה אכילתו מאכל שנתברר וכו', כמו שמבאר שם בהתורה הנ"ל, דהינו אכילה דקדשה. וכן כל מה שמשבר תאות אכילה ביותר על-ידי תענית ומקדש אכילתו, בן זוכה יותר לשלמות האמונה, כמו שמבאר שם, עין שם. (הלכות חלב ודבש - הלכה ד, אות יא)

הגמ

ויענה וירעבך ויאכלך את הפן ... ולמען נסתך

מי שרוצה לזכות לחיים נצחיים אי אפשר לו לזכות כי אם על-ידי אמונה. ולאמונה זוכין על-ידי אמת בבחינת צדק בד אתחברת באמת וכו', הינו אם ירצה להסתפל על האמת לאמתו יבין שראוי לו להאמין האמונה האמתית בה' ובמשה עבדו ובצדיקי וכשרי אמת שבכל דור. כי עצם האמת בודאי אי אפשר להשיג בדעתו הפחותה, אדרבא, נדמה לו להפך מחמת שהוא משקע בתאוותיו ובעולם הזה ובכבוד ונצחון כל כך. אך אם יטה דעתו אל האמת לאמתו ויחזיר פניו קצת מתאוות עולם הזה וישים לבו באמת לחשב על תכליתו הנצחי יאיר ה' עיניו ויראה ויבין היכן האמת. כי אמונה הוא רק במה שאינו מבין כי מה שמבין בדעתו אין זה אמונה ואם בן מהיכן יבוא לאמונה אך ה' יתברך מרחם על עמו ומאיר לישראל דרכי האמונה באפן שיש להם כח לבחר בהאמת ואמונה אם ירצו. אבל אינו מגלה בתחלה האמת בשלמות כדי שיהיה בחירה, רק מאיר האמת קצת באפן שיהיה כח להאמין למי שירצה להסתפל על האמת לאמתו כמו בתחילת התקרבות ישראל לה' יתברך על-ידי משה רבנו שגלה אלקותו על-ידי כל האותות והמופתים הנוראים שעשה משה לעיני כל ישראל, ועל-ידי זה בודאי היה להם כח להאמין, וכמו שכתוב: וירא ישראל וכו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו

הגמ

ויענה וירעבך ויאכלך את הפן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתיך

ויענה וירעבך - זה בחינת ענוי התענית, שמרעיב

וכו'. ואף על פי כן הניח להם אחר כך מקום למעות על ידי כמה הנהגות שהתנהג עמהם בהכמתו העמקה באפן שיהיה להם נסיון ובחירה כמו אחר קריעת ים סוף שהלכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ואז התלוננו הרבה. וכן כמין ושליו וכו' שלא נתן להם תכף ומיד. והכל בשביל נסיון ובחירה, כמו שכתוב: ויענף וירעף ויאכלך את המן וכו' למען נסותך וכו'. ועל כן באמת רבים נכשלו וחלקו על ה' יתברך ועל משה. והכשרים והצדיקים האמינו בה' ובמשה שבודאי ישרים דרכיו יתברך, כי בודאי היה יכול ה' יתברך לתן להם המים והמן וכו' מיד, רק כל מה שספב עמהם הכל היה בשביל הבחירה. ומי שהיה רוצה להסתכל על האמת היה רוצה בעיניו עין בעין שראוי לו להאמין בה' ובמשה מאחר שראו אותות ומופתים נוראים באלה והתגלות התורה בזה וכו'. ואם שקשה כמה קשיות ותמיהות על הנהגתו, על זה צריכין להשליך שכלו ולהאמין, כי אי אפשר להשיג אמתת השכל של הנהגותיו יתברך מיד, אבל המתלוננים המבקשים תואנה חלקו על ה' יתברך ועל משה על ידי קשיות פאלו, כי מחמת תאותם ונצחונם וכבודם הקשו קשיות שאי אפשר להשיבם ולא רצו לסמך על אמונה שנעשית על ידי הסתכלות על האמת לאמתו. (הלכות שבועות – הלכה ב, אות יד)

הג, כי לא על הלחם לבדו

יחיה האדם

חכמות חיצוניות שעל ידם נמשכין בפירות הם נקראים קיא צואה בלי מקום, כי המאכל מהיה את האדם ועל ידי זה מאיר פניו כשאוכל בקדשה כמו שכתוב (רות ג, ז): ויאכל וישת וייטב לבו, כמו שכתוב במקום אחר (סימן ס). ועקר החיות בחינת הארת פנים שמקבלין על ידי המאכל הוא על ידי רוחניות המאכל, שהוא הטוב שבמאכל, שרק זה מהיה את האדם בבחינת (דברים ח, ג): כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. אבל נשמיית המאכל שנאחז בו הרע נעשה פסלת גמור ונדרחה לחוץ, כי הוא בחינת חכמות חיצוניות, בפירות, שהם קיא צואה כגיל. (הלכות השכמת הבקר – הלכה ד, אות ט)

הג, כי לא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם

כי אכילת ישראל יקרה וקדושה ונבנה מאד, כי אכילה דקדשה היא בחינת תורה ממש, בבחינת ותורתך בתוך מעי, כי החיות נמשך מחי החיים תמיד, אך אי אפשר לקבלו, מחמת רבוי אור כי אם על ידי כלים הנעשים על ידי עסק התורה וכו', כמו שמבאר בהתורה נ"ו (לקוטי מוהר"ן חלק א).

ועל כן עקר החיות על ידי התורה, כמו שכתוב: "כי הוא חיה וכו'". כי על ידי התורה שיש בה פרשיות וסדרים וכו', על ידי זה קורין את חי החיים וממשיכין ממנו החיות, שהוא החכמה והדעת, בהדרגה ובמדה, שעל ידי זה עקר החיים. וזהו בעצמו בחינת אכילה דקדשה, כי על ידי האכילה נמשך החיות כנראה בחוש. נמצא, שיש כח להמאכל להחיות את האדם. וזה מחמת שיש כח בכל דבר מאכל להמשיך ולהגביל החיות מחי החיים לתוך כל בעלי חיים שמשם עקר החיים. וזה הכח מקבלין כל המאכלים מהתורה, ועל כן צריכין לאכל בקדשה על פי התורה, בבחינת ותורתך בתוך מעי, כי דיקא על ידי מצוות התורה נמשך זה הכח לתוך המאכלים שיהיה להם כח להחיות בהם נפש כל חי, להמשיך החיות מחי החיים לתוך כל בעלי חיים. כי זה הכח נמשך רק על ידי התורה, שעל ידה קורין את חי החיים כגיל.

ועל כן אסור להנות מהעולם הזה בלא ברכה, כי על ידי הברכה שמברכין תחלה, על ידי זה קורין את הבורא יתברך שהוא חי החיים שברא דבר זה בכח זה, שיש לו כח להמשיך החיות. ועכשו על ידי הברכה שאנו אומרים: ברוך אתה ה' וכו' המוציא לחם וכו', או בורא פרי העץ וכו', על ידי זה אנו קורין את הבורא יתברך וממשיכין את החיות ממנו יתברך שהוא חי החיים, ממשיכין ממנו החיות על ידי דבור הברכה לתוך המאכל שרוצה לאכל, ואז דיקא יש כח בהמאכל להחיות את האדם בחיות דקדשה שהוא עקר החיות האמתית.

ועל כן עקר החיות והשביעה על ידי הברכה בחינת (יואל ב, כו) ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה' וכו', כי עקר החיות שמהיה המאכל את האדם הוא על ידי הברכה שמברכין ישראל על כל מה שאוכלין ונהנין ממנו, ומשם נשתלשל הכח גם לכל המאכלים שאוכלין העבו"ם, או בהמות שיחיה אותן, כי הכל נמשך מישראל המקימין את התורה כידוע.

ועל כן באמת יש הבדל גדול בין החיות שמקבלין ישראל על ידי אכילתם בברכה ועל פי התורה, ובין החיות של זולתם, כי ישראל מקבלים חיות אמתית שהוא חיות דקדשה, ועל כן הם נקראים "חיים" באמת, כמו שכתוב: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם וכו'".

לא תחסר כל בה

בשזוכה לקבל השפע של ארץ-ישראל והצדיק בשלמות, בודאי אין לו שום חסרון, כי בארץ-ישראל כתיב: לא תחסר כל בה, שהשפע הנמשכת משם אין בה שום חסרון, כי שם צוה ה' את הברכה, בחינת: והריקתי לכם ברכה עד בלי די, שזהו ההפך מבחינת אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, דהינו שלעולם חסר לו. אבל השפע דקדושה של ארץ-ישראל היא בחינת שפע כפולה שאין בה שום חסרון בחינת ברכה עד בלי די — שיבלו שפתותיכם מלומר די (שבת לב), שהשפע כפולה ומכפלת יותר ממה שרוצה. וזה בחינת השפע של שבת דמנה מתברכין כל שתא יומין, שהוא בחינת לחם משנה, בחינת שפע כפולה הנ"ל, כי שבת וארץ-ישראל הם בחינה אחת כמו שמסדר בהשבע הבדלות שאמרו רבותינו ז"ל בירושלמי: בין קדשת ארץ-ישראל לחוץ-לארץ בין יום השביעי לששת ימי המעשה. נמצא, שהצדיק שממנו נמשך כל קדשת ארץ-ישראל הוא זוכה לשפע כפולה כנ"ל. וזה בחינת מה שכתוב בצדיקים (ישעיה סא): לכן בארצם משנה יירשו, משנה זה בחינת שפע כפולה, בחינת לחם משנה. וזהו לכן בארצם משנה, 'בארצם' דיקא, כי עקר בחינת השפע כפולה הוא בארץ-ישראל וכו'. וזה שכתב רבנו ז"ל בהתורה "צוית צדק" (בסימן כג) שעקר שבירת תאות ממון הוא על-ידי הצדיק ומי שחולק על הצדיק הוא נופל לתאות ממון כמו שכתוב שם על פסוק: ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד, כשמקשר להצדיק הוא ממשך ממנו בחינת שפע כפולה שהוא הפך תאות ממון שהוא בחינת אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. (הלכות ברפת המזון ומים אחרונים - הלכה ד, אות מ"ז)

ח,יב

פן תאכל ושבעת ... וזכרת את ה' אלקיך

עקר האכילה הוא בשביל הנפש, בחינת: צדיק אכל לשבע נפשו כדי שיאיר הנפש ביותר על-ידי שנקבל בו הנפשות שבתוך האכילה שאוכל בקדושה ובטהרה ובברכה בכונה פראוי. שזהו עקר האכילה להעלות ולהאיר הנפש מתוך הגוף להעלות הנפש והתורה והזכרון מתוך השכחה והגוף וכו'. וזה שהזהירה התורה על הזכרון בשעת אכילה ביותר, כמו שכתוב: פן תאכל ושבעת וכו' ורם לבבך ושכחת וכו'. וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח וכו'. כי בשעת אכילה צריכין לזהר ביותר ויותר

אבל העבדים והרשעים גם בחינתם קרויים "מתים", כמו שאמרו רבותינו ז"ל, כי החיות שלהם אינו חיות כלל, מחמת שאין להם כח להמשיך החיות מחי החיים בהדרגה ובמדה, שזה אין זוכין כי אם בשתאכילה הוא על-פי התורה כנ"ל. וזה בחינת צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר כי הרשעים אין להם כח להשביע נפשם ולהחיותה פראוי, מאחר שאינם ממשיכין פראוי החיות מחי החיים, שזה אי אפשר כי אם על-פי התורה כנ"ל. וזה: "כי לא על הלחם לחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", שעקר החיות ממוצא פי ה', שגמשיך החיות מחי החיים על-ידי הברכה שהוא בחינת מוצא פי ה'. כי באתערותא דלתתא אתער לעלא. וכשאנו מברכין הברכה בפנינו אזי נתעורר פי ה', כביכול, להמשיך החיות על-ידי הדבור בהדרגה ובמדה, שעל-ידי זה עקר החיות שיש כח להמאכל להחיות את האדם. (הלכות הכשר בלים - הלכה ג, אות א)

ח,ג

כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם

כי באמת אין עקר החיות על-ידי האכילה לבד כי אם על-ידי מוצא פי ה', הינו בחינת הרוח חיים דקדושה, שהוא בחינת מוצא פי ה' שמשם תוצאות הרוח חיים ועל-ידי זה דיקא יחיה האדם, הינו על-ידי הרוח חיים שהמשיך ה' יתברך לתוך דבר המאכל ונתן בו כח להחיות את האדם, על-ידי זה לבד יחיה האדם. ועל-כן עקר החיות על-ידי התורה שמשם תוצאות הרוח חיים וצריכין לאכל על-פי התורה בבחינת יתורתך בתוך מעי, כי אין כח להדבר המאכל שכלול מארבעה יסודות להחיות את האדם כי אם על-ידי התורה שמשם תוצאות הרוח חיים, כי על-ידי התורה מבררין כל הארבעה יסודות ומפרישין הרע מהטוב, ואז זוכין לקבל הרוח חיים מהתורה, שזה עקר החיות, בחינת על כל מוצא פי ה' יחיה האדם... (הלכות פסח - הלכה ג, אות ו)

ח,ט

ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם

כי לפעמים אדם אוכל לחם מחמת עניות, ולא מחמת חסרון תאוה לתענוגים אחרים, אבל אם היה לו שאר מאכלים, לא היה אוכל לחם לבד, וזה שבת ארץ-ישראל, שלא מחמת עניות תאכל לחם, אלא מחמת שבוע ובטול תאות אכילה. (לקוטי מוהר"ן חלק א - סימן מז)

שלא יפגם הזכרון שהוא בחינת נפש בחינת תורה וכו' (כמוכא בלקוטי תניינא - סימן לו), דהינו שלא יהיה פרוץ אחר הגוף המתאווה שלא יתגבר חס ושלום על ידי האכילה הגוף שהוא בחינת שכחה וכו', רק אדרבא, להכניע ולבטל הגוף בשעת אכילה, דהינו לשבר תאוות הגוף המתאווה לאכל רק לאכל בקדושה ובטהרה בבחינת צדיק אכל לשבע נפשו, באפן שעל ידי האכילה יתעלה הנפש והזכרון והתורה ביותר על ידי שמעלה נפשות שבתוך האכילה אז. וזהו בחינת וזכרת את ה' אלקיך וכו' הנ"ל הנאמר בענין האכילה. כי על ידי אכילה בקדושה זוכין לזכרון שהוא בחינת נפש, בחינת תורה. (הלכות ברכת הפרות - הלכה ג, אות ה)

ח"ב

פן תאכל ושבעת

על ידי האכילה נתחזק הלב הינו שמתגבר תבערת הלב כנראה בחוש שעקר חזוק תבערת הלב הוא על ידי האכילה שמביא חמימות וחזוק להלב. ועל כן פשאין האכילה בקדושה על פי התורה אזי מתגבר חס ושלום תבערת הלב על ידי האכילה ויכול לבוא חס ושלום לשני פגמים. כי לפעמים באין לתבערת הלב לתאוות הגוף על ידי האכילה חס ושלום כמו שכתוב וישמן ישרון ויבעט וכו' ולפעמים יכול לבער ביותר חוץ מהמדה לה' יתברך על ידי אכילה ושתיה שזהו בחינת ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד כמו שפרש רש"י שם. כי ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו שהסתכלו בו בלב גם מתוך אכילה ושתיה ונתלהבו לה' יתברך חוץ מהמדה והסתכלו והציצו חוץ מהגבול בזה שאין להם רשות שזהו בחינת פגם נדב ואביהוא בחינת שתויי יין נכנסו למקדש שהפגם שלהם היה שנתלהבו חוץ מהשעור כמו שכתוב בקרבתם לפני ה' וימתו. וזהו בחינת פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך. כי זה שנתלהבין ובוערין לה' יתברך חוץ מהמדה זה בחינת רום לבב ונסות שעל ידי זה יכולין להפשל לגמרי חס ושלום ולהתרחק מה' יתברך בחינת ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך. (הלכות תרומות ומעשרות - הלכה ג, אות ב)

ח"ב יז

פן תאכל ושבעת ...

בחי ועצם ידי

מאכל ישראל צריך להיות בקדושה גדולה מאד. כי כשאינו אוכל בקדושה, על ידי זה נפגם הדעת של אמונת ההשגחה, ונופל בטעות של חכמת הטבע,

חס ושלום, כמו שכתוב: "פן תאכל ושבעת וכו'. ואמרת בלבבך, בחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", דהינו שתולה בטבע, חס ושלום, וכאלו הפרנסה באה בכחו ועצם ידו ואינו מודה בהשגחה. ועל זה סים הכתוב: "וזכרת את ה' אלקיך וכו'", הינו שהכל בהשגחתו יתברך לבד. ועל כן צריכין ישראל לקדש את מאכלם מאד, וזה בחינת כמה מצות התלווים במאכל ובמשתה, וזה בחינת "ואכלת ושבעת וברכת וכו'", שתברך את ה' אחר האכילה, שתדע שהכל מאתו בהשגחתו יתברך לבד, וזהו: "על הארץ הטבה", כי ארץ ישראל הוא בחינת השגחה פידוע. וכשמאמינים שהפרנסה באה הכל מהשם יתברך, בהשגחתו לבד בלי שום דרך הטבע כלל זה בחינת אכילת מן. (הלכות נטילת ידים שחרית - הלכה ב, אות עו לפי אוצר היראה - אכילה, אות א)

ח"ב יד פן תאכל ושבעת ...

ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך

עקר התכלית הוא השפלות, כי עקר התכלית הוא להפיר הבורא יתברך. ואי אפשר לדעת אותו יתברך שזהו עקר החיים הנצחיים כי אם על ידי השפלות. ועל כן לעתיד שיחיו חיים נצחיים ויכירו וידעו אותו יתברך שזהו עקר שעשוע עולם הבא על כן עקר החיים הנצחיים יהיה רק להשפלות באמת. והנה פשהאדם אוכל, על ידי האכילה נתגדל החמר והישות, וכשנתגדל ונתרבה החמר והישות אזי יכול חס ושלום להתעלם ולהתמעט אצלו בחינת האין שהוא בחינת שפלות. וזה שחששה התורה פן תאכל ושבעת וכו' ורם לבבך ושכחת את ה' וכו', כי על ידי האכילה נתגדל החמר והישות שמזה יכול לבוא לידי גאווה ורום לבב שהוא בחינת ישות הפך בחינת אין ושפלות, ועל ידי הרום לבב יכול לשכוח אותו יתברך, כי אי אפשר לידע ממנו יתברך כי אם על ידי שפלות בחינת אין כנ"ל. וזהו פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת וכו'. ואכילה כזו זה בחינת עין הדעת טוב ורע שפגם בו אדם הראשון שנאמר בו ביום אכלך ממנו מות תמות כי על ידי אכילה כזו שעל ידה בא גסות ורום לבב שעל ידה שוכחין אותו יתברך זה בחינת מיתה חס ושלום הפך חיים נצחיים. כי עקר החיים נצחיים של לעתיד הוא לדעת אותו יתברך שזה החיים הוא רק להשפלות כנ"ל אבל על ידי גסות אי אפשר לידע ממנו יתברך שזהו בחינת מיתה מאחר שאין

יודע מחי החיים יתברך. ועל-כן צריכין לאכל בקדשה באפן שעל-ידי האכילה יזכה לשפלות שזהו עקר החיים. (ש"ש הלכות ערלה - הלכה ב, אות ג)

חייב ידיח

פן תאכל ושבעת ... ורם לבבך

ושכחת ... וזכרת את ה' אלקיך כי

הוא הנותן לך כח לעשות חיל

ותרגמו: ארי הוא יהיב לך עצה למקני נכסין

כי באמת מי שיש לו מוח בקדקדו יכול להבין ולראות שכל הרוח של כל המושא ומתן העקר הוא על-ידי העצה שנותן לו ה' יתברך מה לסחר, לקנות ולמכר בעתו כי אין אדם יודע במה משתפר וכל זמן שאינו יודע העצה האמתית מה לסחר בנדאי לא יועיל לו שום פעלה ועשיה כי אדרבא יוכל להפסיד על-ידי עשיית המושא ומתן.

ועל-כן העקר הוא העצה שיוזכה שיזמין לו ה' יתברך עצה שלמה בלבו שידע מה לסחר באפן שיריות, וזאת העצה נמשכת מה' יתברך לבד ואינו תלוי בעשיית האדם כלל.

רק אחר-כך בשזוכה לעצה לידע מה לסחר, אחר-כך צריך האדם לעשות העסק שיזמין לו ה' יתברך. כי העצה לידע מה לסחר שזה העקר זה אינו תלוי בעשיית האדם כלל רק בבטחון ואמונה לבד. (הלכות פקדון וארבעה שומרים - הלכה ג, אות ג)

חיד

ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך

אף-על-פי שבנדאי ראוי שיבער האדם להשם יתברך מאד מאד, וכך הוא טבע כל אדם בשרשו, שכל אחד מישראל פוער מאד להשם יתברך בלי שעור וערף, אף-על-פי-כן צריכין לזהר מאד לצמצם ההתלהבות והתבערה הזאת, דלא יוקיד לבא כל גופא, חס ושלום, מרבוי ההתלהבות להשם יתברך, שזה אינו רצונו יתברך, כי השם יתברך חפץ בקיום העולם, ורבים נכשלו ונפלו לגמרי על-ידי רבוי התבערה חוץ מהמדה, כי לפעמים אפלו ההתלהבות דקדשה חוץ מהמדה הוא בבחינת רום לבב ונסות, שעל-ידי-זה יכולין להכשיל ולהתרחק לגמרי מהשם יתברך, בבחינת "ורם לבבך ושכחת וכו'", ורב בגני-אדם נכשלים בזה. כי באמת, על-פי-רב, מה שאין האדם מתקרב להשם יתברך ואינו חוזר בתשובה שלמה אף-על-פי שהמניעה הוא מחמת התגברות תאוות הגוף, אבל גם זה הוא מניעה גדולה מלהתקרב להשם יתברך, הינו רבוי תבערת הלב שבוער חוץ מהמדה. כי בנדאי אם

נשאל איזה אדם מישראל (שלא נזרקה בו מינות ואפיקורסות, חס ושלום) אם הוא חפץ לחזר בתשובה להשם יתברך בנדאי הכל ישיבו פה אחד, שמרצים לזה ומתגעגעים לזה מאד זה ימים ושנים.

וכן אם נשאל אותו אם הוא מרצה לעשות איזה דבר בשביל השם יתברך כדי לשוב אליו על-ידי זה, כגון ללמד דף גמרא, או לתן פרוטה לצדקה, או למבל במקוה, וכיוצא בזה מהדברים המקדשין את האדם בנדאי ישיב בפה מלא, שמרצה לעשות בכפלים מכל הנ"ל ובלבד שיועיל לו; רק מחמת שגדמה לו שכל זה לא יועיל לו לפי עצם רבוי פגמיו וכו', על-כן אינו עושה כלל, אף מה שבירדו ובנקל לו לעשות. וכל זה מחמת רבוי תבערת לבבו, כי לפי מה שמשער בלבו גדלתו יתברך ואיך שפגם נגדו יתברך, אשר לפי זה היה צריך להתקדש בקדשה יתרה מאד מאד ולסלק עצמו לגמרי מן העולם הזה, ולהשליך כל תאוות עולם הזה אחר גוו, ולהתקדש בכל הקדשות, ולהתענות הרבה ולסגף עצמו בכל הסגופים שבעולם; ומחמת שאינו יכול להתגבר לעשות כל אלה, מחמת זה אינו עושה כלל אפלו מה שיכול. ויש שנפלו כל-כך בדעתם, עד שאינם לומדים אפלו דף אחד גמרא או פרק משניות, מחמת שיודעים שצריכים לעשות הרבה מאד, ומחמת זה אינם עושים כלום. ועל זה הזהיר הכתוב: "אל תצדק הרבה" ו"אל תרשע הרבה", כי מחמת שרוצה להיות צדיק הרבה כנ"ל, על-כן הוא רשע הרבה, חס ושלום. כי באמת בנדאי היה ראוי שיהיה כך, לקדש עצמו בכל הקדשות ולהפוך פניו מעולם הזה לגמרי וכו' וכו', אבל אף-על-פי-כן, וכי מאן דלא יכול למעבד בלא מצוה, פלגא מצוה נמי לא לעבד? כי בנדאי כל מה שיעשה איזה דבר שבקדשה בשביל השם יתברך, אפלו נקדה קטנה בעלמא, בנדאי לא יאבד לעתיד שום דבר; מכל-שכן שעל-פי-רב בשיהיה חזק בדעתו ורגיל עצמו מעט מעט בדרכי הקדשה, אז סוף-כל-סוף יזכה לשוב בתשובה שלמה להשם יתברך בראוי, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כמבאר במקום אחר במה פעמים. (הלכות תרומות ומעשרות - הלכה ג, אות ב לפי אוצר היראה - יראה ועבודה, אות קט)

חיו

ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה

לי את החיל הזה

הבעל-דבר הניח את עצמו בעתים הללו מאד על כל אחד ואחד להטרידו כל ימי חייו בטרידת הפרנסה, עד שעל-ידי-זה נדמה לו שאין לו פנאי אפלו לצעק להשם יתברך בראוי. וכל זה נמשך מחסרון אמונה,

שאִינוּ מִתְחַזֵּק לְהֵאֱמִין כִּי לֹא בִכְחַ יִגְבַר אִישׁ, וְהַפְרָנְסָה הוּא רַק מֵאֵתוֹ יִתְבַרֵּךְ, וּמִה שִׁישׁ לֹזֶה עֲשִׂירוֹת גָּדוֹל מְאֹד וְלֹזֶה עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת מְאֹד, הַכֹּל הוּא רַק מֵאֵתוֹ יִתְבַרֵּךְ, וְהוּא יוֹדֵעַ לְסַבֵּב וּלְהִנְהִיג עִם כָּל אֶחָד כְּפִי הַבְּחִירָה שְׁלוֹ, שֶׁהַבְּחִירָה שֶׁל זֶה הוּא עַל-יְדֵי עֲנִיּוֹת דִּיקָא, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁאִין לוֹ כִּי אִם לָחֵם צָר וּמִים לַחִין הוּא גַם-כֵּן חֹסֵד גָּדוֹל מֵאֵתוֹ יִתְבַרֵּךְ, כִּי צָדִיק ה' בְּכֹל דְרָכָיו וְחֹסִיד בְּכֹל מַעֲשָׂיו. רַק מִחֲמַת שֶׁאִינוּ מְשִׁים לְבוֹ לְכָל זֶה, עַל-כֵּן הָאָדָם טְרוּד מְאֹד. וְזֶה נִמְשָׁךְ מִשְׁעַר הַחַמְשִׁים שֶׁל הַטְּמֵאָה, שֶׁמִּשָּׁם קָשָׁה מְאֹד מְאֹד לְצֵאתָ, כְּמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁמִּתְאַוֶּת מְמוֹן קָשָׁה לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם יוֹתֵר מִכָּל הַתְּאוּוֹת וּמִדוֹת הָרְעוּת, וְשֵׁם עֵקֶר הַנְּפִילָה וְהִירִידָה שֶׁל כְּנַסְת־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת "וַתֵּרֵד פְּלִאִים". וְהַעֲצָה לֹזֶה, לְהִרְבוֹת בְּאֱמִירַת תְּהִלִּים וְתַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת וְהַתְּבוֹדָדוֹת וְכוּ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיךְ עָלָיו הַתְּנוּצָצוֹת מְשִׁיחַ, שֶׁאֵזוּ יִתְגַּלוּ הַעֲצוֹת הַקְּדוּשִׁים הַנִּמְשָׁכִין מִשְׁעַר הַחַמְשִׁים דִּקְדָּשָׁה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִתְתַקֵּן הַכֹּל.

גַּם עוֹד תִּקְוֶן לֹזֶה: לֹמֵר בְּכּוֹנֵה הַיֵּטֵב בְּכֹל יוֹם מִזְמוֹר "תְּהִלָּה לְדָוִד", כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל. (הַלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע - הַלְכָה ה', אוֹתִיּוֹת טו טז לְפִי אוֹצֵר הַיְרָאָה - מְמוֹן וּפְרָנְסָה, אוֹתִיּוֹת ב ג)

ת.י.

וְאָמַרְתָּ בְּלִבְךָ כִּי הִי עֲשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה

הַשְּׁפַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹרֶדֶת דְרָךְ הַקְּדוּשָׁה, מִחֲמַת שֶׁמֵּאֱמִינִים בְּהֵשֵׁם יִתְבַרֵּךְ וּבּוֹטְחִים בּוֹ לְבַד, וּמְכּוֹנִים דַּעְתָּם וְעֵינֵיהֶם רַק אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ לְבַד, בְּלִי שׁוּם נִטְיָה לְצַד אַחֵר, חֵם וְשָׁלוֹם. וְכַמוֹ-כֵּן הוּא יִתְבַרֵּךְ מִשְׁנֵי עָלֵינוּ בְּהַשְׁנָחָה שְׁלֵמָה, וְאִין לְהַקְלִפָּה שׁוּם יְגִיקָה מִהַשְּׁפַעֲתָנוּ. אֲבָל הַעֲבוּ"ם וְהַרְשָׁעִים הַכּוֹפְרִים אֵינָם מֵאֱמִינִים בְּהַשְׁנָחַת הַשֵּׁם יִתְבַרֵּךְ בְּשְׁלֵמוֹת, כִּי אֵינָם מְצַמְצְמִין עֵינֵי דַעְתָּם לְהֵשֵׁם יִתְבַרֵּךְ לְבַד, וְנִתְפָּזֵר הָרָאוֹת שְׁלָהֶם לְצַד־דִּין, מִחֲמַת שֶׁהוֹלְכִין אַחֵר דַּעְתָּם הַחֶסֶד הָאֲנוּשִׁית, וְאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִשְׁיג אִיךָ הַשֵּׁם יִתְבַרֵּךְ, שֶׁהוּא מְרוֹמֵם וּמְנַשָּׂא כָּל-כָּךְ, יִשְׁנִיחַ בְּהַשְׁנָחָתוֹ הַפְּרִטִית עַל כָּל הַשְּׁפָלִים, בְּנוֹכַר לְעִיל, וְעַל-יְדֵי-זֶה כּוֹפְרִים בְּכֹל הַתּוֹרָה כְּלָה, רַחֲמֵנָא לְצַלֵּן, וּמִזֶּה בָּאִין כָּל הַכְּפִירוֹת וְכָל הַעֲבוּדוֹת זְרוֹת שְׁבִדּוֹרוֹת הַקּוֹדֶמִין, וְכַמוֹ-כֵּן כָּל הַטְּעִיּוֹת שֶׁל הַכּוֹפְרִים שְׁבִדּוֹרוֹת הַלָּלוּ, וְכָל זֶה מִחֲמַת שְׁבִדְעַת הָאָדָם אִי אֶפְשָׁר לְהִשְׁיגוּ יִתְבַרֵּךְ, רַק עַל-יְדֵי אֱמוּנָה. וְזֶה עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, לִידַע שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין וּלְהִשְׁיג כָּל דְרָכָיו וְהַנְּהַגוֹתָיו יִתְבַרֵּךְ, וְלִסְמָךְ רַק עַל הָאֱמוּנָה שֶׁמִּסְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ וְרַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים

שֶׁשִּׁבְרוּ אֶת גּוֹפֵם לְגַמְרִי, עַד שֶׁנִּגְלָה אֵלֵיהֶם הַשֵּׁם יִתְבַרֵּךְ, וְהִשְׁיגוּ אֶת אֱמוּנָתָנוּ הַשְּׁלֵמָה עַל-פִּי נְבוּאָה וְרוּח־הַקְּדוּשָׁה, וְלֹא בְדַעַת הָאֲנוּשִׁי הַחֶסֶד. וְהַעֲבוּ"ם וְהַכּוֹפְרִים הַנִּזְ"ל, מִחֲמַת שֶׁאִין לָהֶם אֱמוּנָה, וְאֵינָם מְכּוֹנִין וּמְצַמְצְמִין דַּעְתָּם לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין דְרָכָיו וְהַנְּהַגוֹתָיו יִתְבַרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זֶה אֵינָם יְכוּלִים לְהִגִּיעַ בְּעֵינֵי דַעְתָּם אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ בְּעַצְמוֹ בְּאֵמַת, רַק הָרָאוֹת שְׁלָהֶם נִתְפָּזֵר לְצַד־דִּין, כְּמוֹ מִמְשֶׁ מִי שְׂרוּצָה לְרָאוֹת דְבַר מְרַחֵק, וְאֵינוּ מְכוּן וּמְצַמְצָם עֵינָיו לְאוֹתוֹ הַדְּבַר, רַק מִסְתַּכֵּל מִן הַצַּד, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְפָּזֵר הָרָאוֹת וְאֵינוּ יְכוּל לְרָאוֹת וּלְהִבִּיא אוֹתוֹ הַדְּבַר לְעֵינָיו; כְּמוֹ-כֵּן מִמְשֶׁ הֵם מִסְתַּכְלִין מִן הַצַּד בְּדְרָכֵי חֲקִירָתָם עַל-פִּי דַעַת הָאֲנוּשִׁית הַמְשַׁבְּשֶׁת, וְעַל-יְדֵי-זֶה אֵינָם יְכוּלִים לְהִגִּיעַ בְּעֵינֵי דַעְתָּם אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ, אֲשֶׁר דַּעַתוֹ מְרוֹמֵם וְנִשְׁבֵּב מְאֹד מִדַּעְתָּנוּ וְלֹא מִחֲשֻׁבוֹתָיו מִחֲשֻׁבוֹתֵינוּ. וְעַל-כֵּן גַּם הַשֵּׁם יִתְבַרֵּךְ אִין מִמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם הַשְׁנָחָתוֹ הַשְּׁלֵמָה, וְכִיכּוֹל מִתְפָּזֵרֶת שְׁפַע הַהַשְׁנָחָה קָדָם שְׁמוּנֵי אֵלֵיהֶם, כִּי "הֵבִיט אֵל עַמָּל לֹא תוֹכֵל". וְעַל-כֵּן אַף-עַל-פִּי שֶׁבְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ גַּם כָּל פְּרָנְסַת הַעֲבוּ"ם, הַכֹּל מִמְנוּ יִתְבַרֵּךְ בְּהַשְׁנָחָתוֹ לְבַד, אֲבָל הוּא יִתְבַרֵּךְ מוֹסֵר הַשְּׁפַע שְׁלָהֶם לְהַחִיצוֹנִים, וְנִזּוֹנִים דְרָךְ הַשְּׁדִים וְהַקְּלָפוֹת, וְהוּא מְדַה כְּנִגְדַּת מְדַה, כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים, וְעַל-כֵּן אֲסוּר לְהַשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם, מִשׁוּם "וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים לֹא תִזְכִּירוּ", כִּי הַשְּׁפַעֲתָם הִיא טְמֵאָה, כִּי יוֹרֶדֶת דְרָךְ הַטְּמֵאָה וְהַסְטֵרָא-אַחֲרָא, שֶׁהֵם בְּחִינַת שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים, כִּי הֵם כּוֹפְרִים בְּהַשְׁנָחָתוֹ הַשְּׁלֵמָה וְעוֹשִׂים עֵקֶר מִהַמְשָׂא-וּמִתֵּן וְהַמְלָאכָה, וְאוֹמְרִים כִּי הֵם וְעַצְם יָדָם עֲשָׂה לָהֶם וְכוּ, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת עֲבוּדָה זְרָה, שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים. וְאֵינוּ צְרִיכִין לְהַתְרַחֵק מִדְרָכֵיהֶם בְּתַכְלִית הַרְחוֹק, וְלְהֵאֱמִין שֶׁכָּל פְּרָנְסָתָנוּ הוּא בְּהַשְׁנָחָתוֹ יִתְבַרֵּךְ לְבַד, וְכָל הַמְשָׂא-וּמִתֵּן שֶׁאֵנוּ עוֹשִׂים הוּא רַק לְהַמְשִׁיךְ אוֹר יִשְׂרָאֵל וְאוֹר חוֹזֵר כְּדֵי לְחַזֵּק הַכֹּל לְקַבֵּל הַשְּׁפַע. וְעַל-כֵּן אֲצַלְנוּ אִין הַמְשָׂא-וּמִתֵּן הַעֵקֶר, רַק הַעֵקֶר הוּא הָאֱמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן, וְלְצַמְצָם דַּעְתָּנוּ לְהַסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבַרֵּךְ בְּכוּוֹן וּבִישָׁר גָּדוֹל, שֶׁזֶה הַצְּמָצוּם הוּא בְּחִינַת שֵׁם הַשֵּׁם... (הַלְכוֹת מִשָּׂא וּמִתֵּן - הַלְכָה ד, אוֹתִיּוֹת ג ד ה לְפִי אוֹצֵר הַיְרָאָה - מְמוֹן וּפְרָנְסָה, אוֹת י א)

ת.י.

כִּי הוּא הַנִּתֵּן לָךְ כִּי לְעֲשׂוֹת חֵיל

עֵקֶר פָּנִים תְּאוֹת מְמוֹן שֶׁמְכַלָּה יְמֵי הָאָדָם נִמְשָׁךְ מִפָּנִים הַלְכוּשִׁין, וְעֵקֶר מִחֲמַת חֶסֶד אֱמוּנָתוֹ שֶׁאִינוּ מֵאֱמִין שֶׁכָּל דְבַר יֵשׁ פְּנִימִיּוֹת הַרְבֵּה, וְסוּמָךְ עַל חֲכָמָתוֹ וְעִרְמָתוֹ כְּאֵלוּ כְּבַר הַשִּׁיג אֶת כָּל הַחֲכָמָה

ויודע איך למצא להשיג ממון על-ידי תחבולות וערמות האלו, כי אם היה שם לבו אל דבר ה' המלבש בכל דבר, והיה מאמין שהכל בהשגחה פרטית ואף-על-פי שהאדם צריך לעשות איזה עסק בשביל פרנסה, כמו שכתוב: "וברכה ה' אלקיך בכל מעשה ידך". אף-על-פי-כן "אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כי לא ממוצא וממערב ולא ממדבר הרים וכו'" כי "לא בכח יגבר איש וכו'". וכמו שכתוב: "ואמרת בלבבך בחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל וכו'". ותרגומו: ארי הוא יהיב לך עיטא וכו', כי הכל מאת ה' יתברך לבד, והעסק והסבה בעצמה שעוסק בה צריך להשליך הכל על ה' יתברך, כמו שכתוב: "גל על ה' מעשיך וכו'". וכתוב: "השליך על ה' יתברך וכו'". כי צריכין להאמין שבהסבות והעסק בעצמו יש בהם רזין עמקים מדוע ה' יתברך מסבב שזה יתפרנס מסחורה זאת ובמקום זה. וזה מסחורה אחרת, זה בחטים וזה בשעורה וזה בפשתן וכו' והכל מאת ה' ובכלם יש רזין נפלאים, כי רק הוא יתברך יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי ויודע לפרנס כל אחד ואחד כפי שרש נשמתו וכפי מעשיו וכפי גלגוליו וכו' שעל-ידי כל זה צריך להתפרנס על-ידי סחורות אלו, אבל יש לו בחירה והעקר הוא האמונה להאמין שכל תחבולותיו לא יועילו לו בלא ה' יתברך, כמו שכתוב: "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו וכו'" ועל-כן צריך לעסק במשא ומתן באמונה ולעשות על-פי התורה ולבלי לשכח את ה' יתברך חס ושלום בשעת המשא ומתן מפל שכן וכל שכן שלא יתחכם בחכמות רעות ומרמות לגע בממון חברו חס ושלום, אפלו שוה פרוטה, כי היא לא תצלה, כמו שכתוב: "לא יחרף רמיה צידו". (הלכות חזקת מטלטלין – הלכה ה, אות

אף-על-פי-כן בודאי העקר הוא הבטחון בהשם יתברך, כי צריכין לברר השפע של הממון והפרנסה משני מיני קלפות, הנמשכין משני מיני כפירות, שיש בחינת כפירות שנמשכין מבחינת שבירת כלים, ושם אפשר עדין למצא איזה ישוב ותרוץ לבטל הכפירות. אבל יש בחינת כפירות שנמשכין מבחינת חלל הפנוי, שאלו הכפירות אי אפשר לבטלן בשום שכל כלל, כי אם על-ידי אמונה לבד. והברור הקלפות הנמשכין מבחינת שבירת כלים, זה נעשה על-ידי האדם, כי בשביל זה נברא האדם, אבל ברור השפע מהקלפות הנמשכין מבחינת חלל הפנוי, זה אינו תלוי בדעת האדם, ואי אפשר להאדם לעשות שום פעולה וחכמה והשתדלות לזה, רק לבטח בהשם יתברך לבד ולהאמין בו יתברך באמונה שלמה, שהוא יתברך יזמין לו פרנסתו ברחמיו. וזה בחינת: "פן תאכל ושבעת וכו', ואמרת בלבבך בחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", ותרגומו: ארי הוא יהיב לך עיטא למקני נכסין. כי באמת עקר הרוח של כל העסקים והמשא ומתן הוא רק על-ידי העצה טובה שמזמין לו השם יתברך לידע מה לסחר ולקנות ולמכור בעתו, כי אין האדם יודע במה משתכר, וכל זמן שאינו יודע העצה האמתית מה לסחר, בודאי לא יועיל לו שום פעולה ועשייה, כי אדרבא יוכל להפסיד יותר דיקא על-ידי עשית המשא ומתן, וכנראה בחוש במה פעמים. ועל-כן העקר הוא העצה, שזמין לו השם יתברך עצה שלמה בלבו שידע מה לסחר באפן שירויח, וזאת העצה נמשכת מהשם יתברך לבד ואינו תלוי בעשית האדם כלל; רק אחר-כך, בשזוכה לידע העצה מה לסחר, אז צריך האדם להשתדל ולעשות העסק. וזה גם-כן בחינה הנ"ל, כי העצה לידע במה לסחר, זה בחינת הברור של החלל הפנוי, במבאר בפנים, וזה אי אפשר להמשיך רק על-ידי אמונה ובטחון בהשם יתברך לבד, וההשתדלות והעסק עצמו הוא בחינת הברור מבחינת שבירת כלים, שוה מטל על האדם כנ"ל. ועל-כן הזהירה התורה את האדם, שלא יטעה את עצמו מאחר שרואה שצריך לעשות איזה עסק והשתדלות בשביל פרנסה, על-כן יוכל חס ושלום לטעות ולומר: "בחי ועצם ידי עשה לי וכו'", הינו שלא יטעה לומר שהכל תלוי בעשיתו והשתדלותו חס ושלום, כאלו גם העצה שהוא בחינת כח כנ"ל, בחינת "כי הוא הנותן לך" בתרגומו כנ"ל, הוא גם-כן ממנו בעצמו חס ושלום, (אבל באמת הכל מהשם יתברך לבד, כי העקר הוא העצה, והעצה נמשכת רק מהשם יתברך לבדו), ועל-ידי-זה עקר הרוח והשפע. וכודאי השם יתברך שנותן לו העצה, הוא יתברך היה יכול לתן

ח"ח

כי הוא הנותן לך כח, לעשות חיל

באמת עקר הפרנסה נמשכת רק על-ידי הבטחון בהשם יתברך לבד, "כי לא ממוצא וממערב ולא ממדבר הרים וכו'. ואף-על-פי-כן צריך האדם לעסק באיזה עסק ומשא ומתן להמשיך פרנסה, וכמו שכתוב: "וברכתיך בכל אשר תעשה". ובאמת אי אפשר להבין זאת, כי למה צריכין השתדלות כלל בשביל פרנסה, מאחר שהעקר הוא רק בטחון? אך עקר כל העסקים הוא רק בשביל ברור הניצוצות מבחינת שבירת כלים, וזה הברור נעשה דיקא על-ידי האדם בידוע, ועל-כן בהכרח שיעשה האדם איזה עסק והשתדלות כדי לברר הניצוצות על-ידי זה, ועל-ידי-זה הוא ממשיך פרנסה. אך

לו כל השפעה בעצמו בלי שום השתדלות כלל, רק הוא יתברך רוצה בעבודתנו כדי לברר הניצוצות משבירת כלים, אכל הכל על ידו יתברך לבר, בבחינת "כי הוא הנתן לה כח לעשות חיל" כנ"ל. (הלכות פקדון וארבעה שומרים - הלכה ג, אות ג לפי אוצר היראה - ממון ופרנסה, אות קעו)

טא

שמע ישראל אתה עבר

ועין במדרש: אבדתן נעשה

ועל ידי הטא העגל, שמרו נשמע ...

קדם קטרוג הירח היו שני המאורות שוים, כי חמה ולבנה הם בחינת תורה ותפלה, נגלה ונסתר. ובתחלה היו יכולים להשיג בנקל גם בחינת הנסתר, אך אחר קטרוג הירח אמר לה השם יתברך: לכי ומעטי עצמך! הינו שעקר הפגם והמעוט נוגע ביותר בבחינת הנגלה, שהוא בחינת לבנה, כי הנסתר גם מתחלה היה בבחינת נסתר, ועל כן אין הפגם נוגע בו כל כך; אדרבא, מגדל הסתרתו יכולין גם עכשו לקבל מאורו, כמובן במקום אחר, שבעת הפגם יונקין דיקא מבחינת קדשה הנעלמת והנסתרת מאד, כי לשם אין מגיע הפגם כל כך. אבל עקר הפגם הוא בבחינת הנגלה, שהוא בחינת הלבנה, שנעלם ונחשף אורה מאד, עד שכל הנגלות קשה לנו להבין ולהשיג, וכל הנגלה נחשב נסתר מאתנו, ואי אפשר להשיג כי אם על ידי יגיעות רבות ועצומות, שזה כלל עבודת ישראל, שעל ידי עבודתם הם ממלאים בכל פעם פנימת הלבנה, ונתגלה להם האור שהיה נעלם מהם. ועל כן אנו צריכין בכל פעם להתנגע ולהתר בכמה יגיעות, ולבטל עצמנו ולדבק עצמנו להשם יתברך בבטול גמור, עד שנגזף להשיג זאת הבחינה שהיא נסתרת מאתנו, שהיא עתה אצלנו בבחינת נשמע. כי שמיעה בלבא תלוא, שהיא בחינת דבקות ובטול אל האינסוף, כי אי אפשר עתה להשיג שום דבר, כי אם על ידי יגיעה גדולה בבחינת בטול ממש אל האינסוף על ידי רבוי תפלות ותחנונים, שכל זה הוא בחינת "נשמע", ועל ידי זה עושין מהנשמע נעשה, דהינו מה שהיה נסתר אצלנו לפי בחינתנו משיגין אותו, עד שנעשה אצלנו בחינת נגלה, בחינת נעשה, וכן עולין אחר כך מדרגא לדרגא וכו', עד שזוכים הצדיקים למה שזוכים וכו'. כי עכשו יש הפסק גדול ומסך המכדיל הרבה בין דרגא לדרגא, שהוא בחינת החשך שנתהוה ממעוט הירח, ועל כן צריכין שיהיה ירידה קדם לעליה ולהתיגע הרבה, עד שישבר תקלפה והחשך שבבחינת הירידה ולהפך הירידה לעליה. וזה בחינת מה

שאמרו רבותינו ז"ל לענין השני כתרים של נעשה ונשמע: אבדתם את הנעשה שמרו את הנשמע; הלא הוא דכתיב: "שמע ישראל אתה עבר וכו'". הינו, שעל ידי הטא העגל אבדו את הנעשה, שהוא בחינת נגלה, כי גם הנגלה נעשה נסתר מאתנו, עד שאי אפשר לנו עתה לעשות שום דבר כי אם על ידי בחינת נשמע, הינו להתנגע הרבה ולהתפלל ולהתחנן הרבה להשם יתברך, עד שנבטל עצמנו בבחינת בטול אל האינסוף, ואז עושין מהנשמע נעשה, ונתגלה לנו מה שהיה נסתר מאתנו, וכן מדרגא לדרגא. ומי שהולך בדרך זה ומתיגע בכל פעם כראוי, אזי אשרי לו, ואזי אצלו מעוט הירח הוא לטובה גדולה, כי דיקא על ידי זה זוכה למה שזוכה, אשרי לו, כי הירידה היא תכלית העליה, ולפס צערא אנרא. וכודאי כל מה שהאדם מכרח להתנגע יותר ויותר בעבודת השם מחמת מעוט האור והחשכתו בודאי הוא זוכה אחר כך לשכר כפול ומכפל, לקבל אור גדול ונפלא יותר ויותר. וזה גם כן בחינת מה שאמר משה רבנו, עליו השלום: "שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד" שמע ישראל דיקא, כי עכשו מחמת מעוט האור אי אפשר להכלל באמת ובשלמות באמונת אחדותו יתברך, שזה בחינת כלל התורה כלה, כי אם על ידי בחינת הנשמע, שזה בחינת שמע ישראל, דהינו שצריכין לשמע ולהבין ולדבק עצמנו היטב אליו יתברך, ולבטל עצמנו אל אור האינסוף בבטול גמור, ואז יכולין להמשיך על עצמו אחדותו ויחודו יתברך. (הלכות מעקה ושמירת הנפש - הלכה ד, אותיות וז

לפי אוצר היראה - יראה ועבודה, אות קסח)

ואמר המעתיק והמסדר: עין אלול ראש השנה, אות קסח, וכן בכמה מקומות עוד מובן לכאורה להפך, כי חמה הוא בחינת תורה, בחינת נגלה, ולבנה הוא בחינת נסתר. אך שבעים פנים לתורה, ובאמת הכל עולה בקנה אחד בפנימיות הפונה למבין ולמעין היטב.

טב

ושני לוחת הברית על שתי ידי

עקר בריאת העולם הוא בגין דישתמודעין ליה כדי לזכות לדעת שלם, הינו לדעת אותו יתברך, שזהו עקר אמתת הדעת ורק זה נקרא דעת, כמו שכתוב (דברים ד): "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וכו'", הינו שעקר הבריאה היתה כדי לחבר שלא כסדר בבחינת כסדר, להעלות כל העולמות לשרשן שיחזור ויתבטל בחינת שלא כסדר, שהוא בחינת כלליות כל העולמות, נגד בחינת כסדר, שהוא הדעת, שהוא ידיעת אלקותו,

הִלְכוּ לְהִלֵּךְ יוֹתֵר בְּכָל פַּעַם, כִּי מִחֲמַת נְפִילְתָם הֵם סָרִים וּמְמָרִים יוֹתֵר בְּנִל, עַד אֲשֶׁר יְכוּלִין עַל-יְדֵי-זֶה לְצֵאת מִן הַגְּבוּל לְגַמְרִי. וְזֶה: "וְלֹא אָמְרוּ בְּלִבָּבָם נִירָא נָא אֵת ה'", כִּי יִרְאֵתוּ יִתְבָּרַךְ מִקְפַּת אֵת הַכֹּל וְנוֹתַנָּת גְּבוּל לְכָל, אִפְלוּ לְשֹׂאוֹן גְּלֵי הַיָּם, כִּי מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. (הַלְכוֹת בְּכוֹר בְּהִמָּה מְהוּרָה - הַלְכָה ד, אוֹתִיּוֹת טו טז לְפִי אוֹצֵר הִירְאָה - יִרְאָה וְעַבְדָּה, אוֹת קו)

יב

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל, מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שָׂאל מַעֲמָךְ, כִּי אִם לִירְאָה

וְהִקְשׂוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: וְכִי יִרְאָה מַלְתָּא זּוֹמְרָתָא הִיא אֵינן לְגַבֵּי מִשָּׁה מַלְתָּא זּוֹמְרָתִי. וְהַעֲנִין תְּמוּהָ: כִּי מָה הוֹעִילוּ בְּתַרוּצָם שֶׁתְּרָצוּ לְגַבֵּי מִשָּׁה מַלְתָּא זּוֹמְרָתִי, עַדִּין קָשָׁה עַל שְׂאֵמֵר מ"ה ה' שָׂאל מַעֲמָךְ וְכוּ' הֲלֹא יִרְאָה לָאוּ מַלְתָּא זּוֹמְרָתִי הִיא אֲצִלְנוּ וּמָה יִעִיל לָנוּ מָה שְׂאֲצִלוּ הִיא מַלְתָּא זּוֹמְרָתִי הֲלֹא אֲצִלְנוּ לָאוּ מַלְתָּא זּוֹמְרָתִי הִיא. אֵךְ בְּפִסּוּק זֶה מְרַמֵּז הָאֲרַת הָרָצוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת מ"ה בְּחִינַת מ"ה ה' אֱלֹקֶיךָ שָׂאל מַעֲמָךְ וְעַל-יְדֵי זֶה זֹכִינן לִירְאָה כְּמוֹ שְׂמֵבְאָר בְּהַתּוֹרָה "כִּי מְרַחֵם וְנִהְגָּם" בְּלִקּוּשֵׁי תַנּוּנָא - סִימָן ז, עַל פִּסּוּק זֶה עֵין שָׁם. וְכַבֵּר כְּתַבְנוּ שֶׁהָאֲרַת הָרָצוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה (כְּמוֹ שְׂמֵבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר) יְכוּל כָּל אָדָם לְזַכּוֹת בְּקַל כִּי הָרָצוֹן חֲפָשִׁי לְעוֹלָם רַק שְׂצָרִיף שְׂיִהְיֶה חֹזֵק בְּחִינַת אִישׁ חֵיל וְכוּ'. וְזֶה תְּלוּי בְּזֶה כִּי אֵינן מִחֻזְקִין וְכוּ'. אֵךְ מֵהֵיכָן הַהֲתַחֲלָה זֶה אִי אִפְשָׁר לְהַשִּׁיג. אֵךְ הָעֵקֶר מָה שְׂאִי אִפְשָׁר לְהַשִּׁיג הוּא שְׂאִי אִפְשָׁר לְהַשִּׁיג מֵהֵיכָן הַתְּחִילוּ הַצְּדִיקִי אִמַּת שֶׁהֵם בְּחִינַת מִשָּׁה. אֲבָל אֲנִי כְּבֵר יֵשׁ לָנוּ יְסוּד חֹזֵק מֵהֵיכָן לְהַתְּחִיל, מֵאַחֵר שְׂכַבֵּר יָנַע מִשָּׁה רַבְּנוּ וְכָל הַצְּדִיקִי אִמַּת בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת כְּאֵלֶּה עַד שֶׁהִמְשִׁיכוּ הַדַּעַת, שְׂעַל-יְדֵי זֶה כָּל הַהֲתַחֲזָקוֹת, שְׂעַל-יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ הָאֲרַת הָרָצוֹן, וְזֶה תְּלוּי בְּזֶה וְכוּ', וְעַל-כֵּן כָּל מִי שְׂרוּצָה יְכוּל לְהַתְּחִיז בְּקַל עַל-יְדֵי הַדַּעַת הַנִּיל שֶׁהִאִירוּ לָנוּ כִּי מֵלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, הִקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עִפְרָה וְכוּ' וְכוּ', וְעַל-יְדֵי זֶה זֹכִימִם לְהָאֲרַת הָרָצוֹן, וְכָל מָה שֶׁהָרָצוֹן מֵתְנַדֵּל יוֹתֵר עַל-יְדֵי זֶה מֵתַחֲזֵק יוֹתֵר, עַל-כֵּן מִשָּׁה שְׂפִיר קָאָמֵר "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שָׂאל מַעֲמָךְ" וְכוּ', וְעַתָּה דִּיקָא, פְּרוּשׁ, אַחֵר שְׂכַבֵּר יָנַעֲתִי אֲנִכִי בִּיגִיעוֹת כְּאֵלֶּה בְּשִׁבְלֵכֶם, כְּמוֹ שְׂדַבֵּר הַרְבֵּה בְּפִרְשׁוֹת הַקּוּדְמִים מֵתַחֲלַת 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' מַעֲצָם הִיגִיעוֹת וְהַתְּלָאוֹת שְׂסָבֵל בְּשִׁבְלֵם, שְׂהוֹצִיאֵם מִמְצָרִים וְנָתַן לָהֶם אֵת הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹת נּוֹרָאוֹת כְּאֵלֶּה וְהָאִיר עֲלֵיהֶם דַּעַת קְדוּשׁ בְּזֶה כְּמוֹ שְׂכַתּוּב (דְּבָרִים ד, ל): אֵתָּה הִירְאָתָ לְדַעַת וְכוּ'. וְאֵף-עַל-פִּי כֵּן עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבוֹ וְכוּ' חֲטָאוּ בְּעַגְלָה, וְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם עַד שֶׁנִּתְרַצָּה לָהֶם ה'

שְׂזוּהוּ עֵקֶר הַתְּכַלִּית וְהַהֲשָׂאָרָה שִׂישְׂאָר סוּף כָּל סוּף. וְהַכֹּל יִתְבַטֵּל נִגְדָה זֶה, אֲבָל לְזַכּוֹת לָזֶה, לְחַבֵּר וְלַהֲעֵלוֹת כָּל הָעוֹלָמוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂלֹא כְּסָדֵר, לְשַׂרְשֵׁן שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּסָדֵר, שֶׁהוּא הַחֲכֵמָה וְהַדַּעַת הַנִּיל, זֶה אִי אִפְשָׁר לְזַכּוֹת כִּי אִם בְּעוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה הוּא עַל-יְדֵי עֲשִׂית הַמַּצּוֹת וְקוּיִם הַתּוֹרָה. וְכַלְלִיּוֹת הַתּוֹרָה נְכַלְלַת בְּיָדִים שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, בְּחִינַת (דְּבָרִים ז): הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתֶךָ. וְזוּהוּ בְּחִינַת (שָׁם ט): וְשִׁנִּי לַחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יְדֵי, כִּי כַלְלִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, הִיא כְּלוּלָה בְּשְׁתֵּי יְדֵים, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, כִּי הַיָּדִים מוֹשִׁיטִין כָּל דְּבָר לְמָקוֹם שְׂצָרִיכִין אוֹתוֹ, כֵּן בְּכַלְלִיּוֹת הָעוֹלָם עַל-יְדֵי בְּחִינַת יְדֵים, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּעֲשֵׂה, בְּחִינַת כַלְלִיּוֹת הַתּוֹרָה, עַל-יְדֵי זֶה לּוֹקְחִין אֵת כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂלֹא כְּסָדֵר, וּמַעֲלִין אוֹתָן וּמוֹשִׁיטִין אוֹתָם לְה' יִתְבָּרַךְ שְׂיִהְיוּ נְכַלְלִין בְּשַׂרְשֵׁן בְּבְחִינַת כְּסָדֵר. וְעַל-כֵּן אֵימָתָ בּוֹהֵר (מְדַרְשׁ הַנְּעֵלָם וְיִרָא דָף צ"ט) שְׂבִשְׂעַת הַסְּתַלְקוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל הַגְּבִיָּה שְׁתֵּי יְדָיו וְאָמַר: וְי לְתַרְיִן תּוֹרוֹת דִּי־סְתַלְקוּ מַעְלָמָא וְכוּ'. כִּי שְׁנֵי הַיָּדִים הֵם בְּחִינַת כַלְלִיּוֹת הַתּוֹרָה, בְּחִינַת תּוֹרָה שְׂכַבְתָּב וְתוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה. (הַלְכוֹת נְסִילַת יְדֵים שְׂחֵרִית - הַלְכָה ג, אוֹת ג)

יב

כִּי אִם לִירְאָה

יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׂנוֹפְלִים בְּדַעַתָם מְאֹד, וּמִחֲמַת זֶה הֵם סָרִים וּמְמָרִים אֲזוּ יוֹתֵר. וְכָל זֶה מִחֲמַת שְׂנַדְמָה לָהֶם שְׂכַבֵּר נִתְרַחֲקוּ כְּלִי-כֶף עַד שְׂאִפְסַת תְּקוּהָ, וְכֵאלוּ כְּבֵר הַתֵּר לָהֶם, חֵם וְשְׁלוֹם, חֵם וְשְׁלוֹם, כֵּאלוּ בְּמָקוֹמָם אֵינן שָׁם עוֹד יִרְאָה מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַל זֶה צוּעַק הַנְּבִיא וּמוֹכִיחַ וְאָמַר (יִרְמִיָּה ה): "הַאוֹתִי לֹא תִירָאוּ וְכוּ' אֲשֶׁר שְׂמַתִי חוֹל גְּבוּל לַיָּם וְכוּ' וְהֵמוּ גְלוּ וְלֹא יַעֲבִרְנָהוּ", כִּי אִפְלוּ לְשֹׂאוֹן הַמִּית הַגְּלִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקֵף הַתְּגַבְרוֹת הַסְּטְרָא-אַחְרָא וְהַקְּלָפוֹת, הוּא יִתְבָּרַךְ נּוֹתֵן גַּם כֵּן גְּבוּל שְׂאִינִים יְכוּלִים לְעַבֵּר הַגְּבוּל, כִּי בְּאִם לָאוּ הָיוּ מַחְרִיבִים הָעוֹלָם לְגַמְרִי, חֵם וְשְׁלוֹם. אֵךְ גַּם בְּתֵקֵף הַסְּטְרָא-אַחְרָא, שְׂיִנְיָקָתָהּ מִשְׂמָאֵל, יֵשׁ שָׁם גַּם-כֵּן אֵיזָה בְּחִינַת יְמִין, שְׂזֶה בְּחִינַת מָה שְׂמֵבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר, שְׂנָם בְּעוֹלָה יֵשׁ יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ גְּבוּל עַל-כָּל-פְּנִים לְעוֹשֵׂה עוֹלָה. וְכַמּוֹ-כֵּן יֵשׁ גְּבוּל אֲצֵל כָּל אָדָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, אֵךְ צָרִיכִין לְהַזְכִּיר אֵת עֲצוּמוֹ בְּכָל עַת בִּירְאָת הַשָּׁם, בְּכַדִּי שְׂלֹא יַעֲבֵר הַגְּבוּל לְגַמְרִי, חֵם וְשְׁלוֹם, שְׂזֶה בְּחִינַת מָה שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כֶף וְכוּ'. וְזֶה שְׂסִים הַנְּבִיא: "וְלַעֲמֵם הַזֶּה הִיָּה לֵב סוֹרֵר וּמוֹרָה סָרוּ וַיִּלְכוּ. וְלֹא אָמְרוּ בְּלִבָּבָם נִירָא נָא אֵת ה' וְכוּ'" סָרוּ וַיִּלְכוּ דִּיקָא, כִּי אַחֵר שְׂסָרוּ מְדַרְךָ הַטּוֹב וְהַיִּשָּׁר, אֲזוּ לֹא דִי שְׂלֹא הַזְכִּירוּ אֵת עֲצָמָם לְשׁוּב מִיָּד, אֵף גַּם

יתברך וכו' וכו', ומאחר שאנכי טרחתני ויגעתי בשבילכם כל-כף, "ועתה ישראל" "ועתה דיקא, מאחר שכבר אנכי בעולם, עתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה — שהיא מלתא זוטרתני לגבי. ואם אצלכם אינה מלתא זוטרתני מצד גשמיותכם, אבל מאחר שאצלי היא מלתא זוטרתני, ואני כבר התחלתי בשבילכם, כבר יש לכם יסוד חזק והתחלה טובה, ותוכלו להתחזק על ידי. ומאחר שתהיו חזקים תזכו לרצון שהוא בחינת מ"ה בחינת יראה, ועל-כן בודאי היראה מלתא זוטרתני גם אצלכם, מאחר שאצלי היא מלתא זוטרתני, כי על-ידי תוכלו הכל לזכות ליראה שלמה על-ידי הרצון שבא על-ידי התחזקות וכו' שתלוויים זה בזה, כי כבר יש לכם יסוד חזק להתחיל מאחר שכבר זכיתי למה שזכיתי שאי אפשר לכם להשיג כלל מהיכן היה התחלתי, אבל אתם כבר יש לכם התחלה חזקה, ועל-כן בקל תוכלו לזכות לכל טוב על-ידי. (הלכות פדיון בכור - הלכה ה, אות לג)

י"ב

מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה

שהוא בחינת תפלה בחינת יראה ה' היא תתהלל (משלי לא), כי עקר ההתחזקות הוא על-ידי הרצון שאיך שעובר עליו בכל עת איך שהוא איך שהוא, על כל פנים יחזק את עצמו ברצון חזק מאד לה' יתברך, ועל כל פנים יכסף וישתוקק לשוב לה' יתברך מכל מקום שהוא כי סוף כל סוף מה ישאר ממנו. ובפרט שכבר גלו לנו הצדיקים אמתיים שהרצון הטוב בעצמו יקר וחשוב מאד מאד וזה בחינת עקר התכלית האחרון בחינת מה רב טובך וכו', על-כן צריך להתחזק תמיד בכל עת ברצון חזק לה' יתברך מכל מקום שהוא שעל-ידי זה יתעורר ויתגבר להתפלל תמיד לה' יתברך ולהרבות באמירת תהלים ותחנונות ובקשות רבות שיחמל עליו ה' יתברך וימשיך עליו הרחמנות האמתית של המנהיג האמתית שהוא בחינת 'כי מרחמים ינהגם'. עד שיזכה לצאת מהרוח שטות וכו'. ובפרט להרבות בהתבודדות שהוא שיחה ותפלה בינו לבין קונו עד שישפך לבו בפנים נכח פני ה' עד ישקיף וירא ה' משמים ויאיר עליו הדעת הקדוש לבטל הרוח שטות, עד שיצא וישוב מכל העוונות ויזכה להתקרב לה' יתברך באמת. (הלכות גטילת ידים לסעודה ובציעת הפת - הלכה ו, אות נא)

י"ב

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך

אמרו רבותינו ז"ל: אין 'ועתה' אלא תשובה, כי עקר התשובה ועבודת השם הוא רק בבחינת 'ועתה', בחינת "היום אם בקולו תשמעו", שלא יחשב אלא אותה השעה והרגע שהוא בה עתה, ולא יחשב כלל מיזם לחברו ומשעה לחברתה, כי אינך יודע מה ילד יום. וזה עקר אריכת ימים וחיים אמתיים שזוכין על-ידי יראה, בחינת "יראת ה' תוסיף ימים", שזה בחינת: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם ליראה וכו'", וכתוב: "ועתה ישראל שמע אל החקים וכו'". כי צריך כל אחד מישראל להסתכל לקשר אותה העת והרגע שהוא עומד בה להשם יתברך, להעלות הזמן לבחינת למעלה מהזמן, וזה זוכין רק על-ידי תורה ותפלה, והעקר על-ידי תפלה, שהוא בחינת רצונות ונגעושים וכסופין טובים להשם יתברך. וזה צריכין הכל, בכל דרגא ודרגא הן צדיקים גדולים, שצריכין לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא, ומכל-שכן הנמוכים מאד, שצריכין להחיות עצמן בכח הצדיקי-אמת, ורק בבחינה זאת, בחינת "ועתה ישראל וכו'". כי איש כזה, אם ירצה לחשב הרבה מה שעבר עליו ולדאג על מה שיהיה, יוכל לצאת מדעתו ולהשתגע, חס ושלום, ועל-כן כל חיותו וקיומו הוא רק בבחינת 'עתה הנני', לחטף בכל פעם איזה עת ורגע שבורחין מן הרע וחוטפין איזה נקדה טובה, וכן בכל פעם, בחינת "היום אם בקולו תשמעו" הנני". (הלכות מתנה - הלכה ה, אות סט לפי אוצר היראה - יראה ועבודה, אות קלח)

י"ב

ועתה ישראל ... כי אם ליראה

כי עקר השלמות היא היראה. וזה עקר מתן תורה שנתנה בקולות וברקים וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם וכו' שנפל אז עליהם אימה ויראה עצומה. וכמו שכתוב ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. אך אף-על-פי-כן התגרה בהם הבעל דבר אחר כך עד שהחטיאם בעגל שרצו למשך עליהם יראה רעה מאד יראה דסטרא אחרא כי העבודה זרה נקראת יראה כמו שאמרו רבותינו ז"ל יראה יש במקום פלוני וכן הרבה. והתקון היה בארבעים ימים האחרונים שהיו ימי רצון שהם מאלול עד יום הכפורים שהם ימי יראה כי נקראים ימים הנוראים. ועקר התקון בראש השנה שהוא ראשון לעשרה ימים האחרונים של הארבעים יום שהם עשרת ימי תשובה. כי בראש השנה ממשיכין יראה גדולה

ועצומה על-ידי השופר בחינת היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו כי אז הוא פחד יצחק ועל-כן מתחילין אז ובכן תן פחדך ואימתך ויראוך וכו' כי עקר התקון על-ידי היראה הינו שבראש השנה הוא התנוצצות משיח שהוא עקר מלכות דקדושה שממשיכין וממליכין בראש השנה בחינת וצמיחת קרן לדוד עבדך וכו' ומשיח הוא עצם היראה עלאה מאד מאד כמו שכתוב והריחו ביראת ה' כי ימשיך יראה עלאה ונפלאה מאד בעולם עד שכלם יקימו את התורה ולא יפרו את בריתו לעולם כמבאר בכמה פסוקים. ואז יתקיים בשלמות ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. ועתה אנו ממשיכין עלינו הארה מיראה עלאה ואת בראש השנה על-ידי כח הצדיקים שאנו נוסעין אליהם, ובפרט על-ידי הצדיקים שוכני עפר שאנו משתטחין על קברם בערב ראש השנה. כי כל צדיק אמתי בחינת משה משיח. והוא ממשיך עלינו עתה בכל דור יראה עלאה ונפלאה כזאת שנוזקת מעתה כלנו להתחזק בה' יתברך ולבלי לפרד ממנו חס ושלום בשום אופן בעולם. ודרך זה התחיל משה רבנו עליו השלום להמשיך בארבעים ימים האחרונים. והעקר מראש השנה עד יום הכפורים שהם גמר הארבעים יום האחרונים. ועל-כן בספר דברים בפרשת עקב אחר שספר מענין הארבעים ימים האחרונים. כמו שכתוב בפרשת בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך וכו' ואנכי עמדתי בהר בימים הראשונים ארבעים יום וכו' תכף אחר פרשה זאת אמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה וכו' כי בארבעים ימים האחרונים פעל זאת שהמשיך יראה נפלאה והעקר בראש השנה ויום הכפורים שאומרים אז ובכן תן פחדך וכו' ויראה עלאה ונפלאה הזאת ממשיכין הצדיקים עלינו בכל דור. ועקר התקון בשלמות יהיה על-ידי משיח שנאמר בו והריחו ביראת ה' כנ"ל. (הלכות בכור בהמה טהורה - הלכה ד, אות ה)

האדם, כי כל זמן שאינו מעלה היראות הנפולות, דהינו שמתירא מגור הדבר בעצמו שמפחידו, כגון מחיה רעה ולסטים ומכות ויסורין, חס ושלום, אז הוא כמו בהמה ממש, כי גם בהמה יש לה כל אלו היראות והפחדים, כידוע בחוש, ואם-כן, מה יתרון לאדם מן הבהמה? ועקר ההבדל שבין האדם לבהמה הוא, שהאדם יש לו דעת לידע ולהבחין שיש ארון מנהיג מושל ומשגיח יתברך שמאיתו הכל, והוא שולח על האדם לפעמים כל אלו הפחדים כדי שישוב אליו יתברך, כמו שכתוב (איוב לו): "ויגל אזנם למוסר ויאמר כי ישובון מאון" וכו'. וכשמעלין היראה אל הדעת, שעל-ידי-זה עולין מבהמה לאדם, זה בחינת קרפנות, ואחר-כך זוכין לילך עוד מדרגא לדרגא ולהתחזק בכל פעם ביראה גדולה יותר, עד שזוכה ליראה עלאה, דהינו שלא יצטרך עוד להתעורר ליראה על-ידי דברים תחתונים, שהם בחינת יראות הנפולות הנ"ל, רק יתעורר ליראה גדולה מהשכלתו לבד ברוממותו וגדלתו יתברך, ואז הוא בגדר אדם בשלמות. (הלכות בכור בהמה טהורה - הלכה ד, אותיות ג ד לפי אוצר היראה - יראה ועבודה, אות ק)

י"ט

ואהבתם את הגר

הגר, שהיה מתחלה עבד"ם מהשבעים עממין, הוא עקר בחינת פעולות משתנות כי עם קדוש ישראל נקראים גוי אחד בארץ ועל-כן הם בבחינת אחדות הפשוט כנגד השבעים עבד"ם כי אוריתא וקדשא בריך הוא וישראל בלא חד ועל-כן שבעים נפשות בית יעקב נקראים נפש אחת ושש נפשות עשו נקראים נפשות רבים כמו שפרש רש"י שם כי הם רחוקים מהאחדות הפשוט על-ידי שלא קבלו את התורה ועל-כן הם עקר בחינת הפעולות משתנות. וכשבא אחד מהם ומתגיר זה בחינת שנכללין בחינת פעולות משתנות הרחוקים מאד ונכללין באחדות הפשוט כי בתחלה היה בבחינת פעולה משנה מאד כנ"ל ועתה רוצה להתקרב לה' יתברך להאחד הפשוט ולכלל בישראל גוי אחד בארץ שעל-ידם עקר כלליות כל הפעולות משתנות באחד הפשוט. כי כל נפשות ישראל כל מה שמתרבין יותר נכללין ביותר באחדות הפשוט. וזהו גדל מעלת הגר שמתגיר שהזהירה התורה עליו לקרבו ולאהבו כמו שכתוב ואהבתם את הגר כי זה יקר מאד אצל ה' יתברך כשנכללין פעולות משתנות באחדות הפשוט. וכל מה שהפעלה משנה ורחוקה ביותר כשזוכה להתגבר ולכלל באחדות הפשוט הוא יקר ביותר כי זהו רצונו יתברך שדיקא על-ידי הפעולות

י"ב

ועתה ישראל, מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם ליראה

לפעמים שולח השם יתברך על האדם פחדים של יסורים וכיוצא, כדי שיתבונן על-ידי-זה לשוב אליו יתברך, כדי שיעלה כל היראות הנפולות לשרשן, דהינו ליראה אותו יתברך. ועקר עלית היראות הנפולות הוא על-ידי הדעת, שידע שהכל ממנו יתברך ולא יתלה שום דבר בטבע ובמקרה, חס ושלום, רק כל מה שיעבר עליו יאמין וידע כי הכל ממנו יתברך, וישוב אליו ליראה מלפניו יתברך לבד, ועל-ידי-זה הוא עולה מגדר בהמה לגדר

ההולכים על-פי התורה, כי קדשת יום-טוב הוא
בחינת קדשת הצדיק בידוע (הלכות תפלת המנחה
– הלכה ו, אות יב לפי אוצר היראה – אמונה, אות
לד; ועין צדיק, אות עה)

יב

ובו תדבק ובשמו תשבע

בכל מקום שיש הכחשה מטילין שבועה כדי לברר
האמת, כי השבועה היא בחינת התקשרות ודבקות
בו יתברך, בבחינת "ובו תדבק ובשמו תשבע", שזה
בחינת הדעת אותו יתברך, שעל-ידי-זה עקר
הדבקות. וזה בחינת שעשוע עולם הבא, ועל-ידי-זה
מאיר האמת, כי עולם הבא הוא עלמא דקשוט.
(הלכות פקדון וארבעה שומרים – הלכה ב לפי אוצר
היראה – נדרים ושבועות, אות כד)

יב

ובו תדבק ובשמו תשבע

על-ידי נדר ושבועה זוכין לאדבקה מחשבתא
בעלמא דאתי, שזה עקר בחינת נדר ושבועה, שהם
עולין עד בחינת עלמא דאתי; שזה בחינת מה
שמתירין נדרים ביום-כפור, שהוא בחינת עולם
הבא שאין בו אכילה ושתייה, בידוע. כי זה עקר
בחינת נדר ושבועה, בכדי לאדבקה מחשבתא
בעלמא דאתי, הינו לזכות להבין הרמזים הקדושים
שיש בכל מחשבה דבור ומעשה שבזה העולם,
שהכל רק רמזים להתקרב לעבודתו יתברך, שזה
עקר בחינת רגלי הקדשה המלבשין בזה העולם. וזה
אנו רואין ביותר על-ידי נדר ושבועה, שעל-ידי-זה
אנו יכולין לעשות תורה ומצות מכל הדברים
שבעולם, אפלו מדברי התר ורשות אנו יכולין
על-ידי נדר ושבועה לעשות מהם אסור או חיוב כמו
משאר הדברים של התורה ומצות, וכל זה מחמת
שבכל הדברים שבעולם יש בהם היות אלקות
ורמזים הקדושים מבחינת עלמא דאתי. וזה בחינת
"ובו תדבק ובשמו תשבע", כי בחינת שבועת אמת
בכדי לזרוזי נפשה וכיוצא, כמו שאמרו רבותינו ו"ל,
היא בחינת דבקות בהשם יתברך, בחינת לאדבקה
מחשבתא בעלמא דאתי. (הלכות חזקת מטלטלין –
הלכה ב, אותיות ד ו לפי אוצר היראה – נדרים, אות
יט)

יא

והיה אם שמע תשמעו אל מצותי

וזה בחינת שמע-והיה אם שמע שהם קבלת על
מלכות שמים וקבלת על מצות, כי משתי בחינות
אלו נבנין הש"י עולמות, כי עקר בגנין הש"י עולמות

משנות הרחוקות מאד יתגלה אחדות הפשוט שזהו
בחינת גדל מעלת הבעל תשובה שאמרו רבותינו
ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים
גמורים יכולין לעמד כי מחמת שהיו בתחלה רחוקים
מאד על-ידי עוונותיהם שזהו עקר בחינת פעולות
משתנות. כי על-ידי כל מצוה ומצוה נכללין
באחדות הפשוט ולהפך על-ידי כל פגם ועברה חס
ושלום נתרקין משם לבחינת עלמא דפרודא חס
ושלום שהם עקר בחינת פעולות משנות הרחוקים
מאד כמו שאמרו רבותינו ז"ל. ועל-כן כשחוזר
בתשובה אזי נתגלה אחדות הפשוט מתוך הפעולות
משנות הרחוקות מאד שזה יקר מאד אצל ה' יתברך
כנ"ל. ובפרט הגר שהיה רחוק ביותר מחמת שאינו
מזרע ישראל כלל, על-כן כשבא להתגבר ונכלל
בקדשת ישראל גוי אחד, הוא יקר בעיני ה' יתברך
מחמת שנתגלה אחדות הפשוט מפעולות משנות
הרחוקות שזה יקר מאד בעיני ה' יתברך. וכל מה
שהפעולות משנות ביותר ויותר בן יקר יותר אצלו
יתברך בשנתגלה משם אחדות הפשוט. וזה בחינת
מה שכתוב בזהר הקדוש ומוכא בדבריו ז"ל
(בסימנים י, יד): כד אתי יתרו ואמר כי עתה ידעתי
כי גדול ה', כדין אסתלק ואתיקר שמא דקדשא
ברוך הוא עלא ותמא. (הלכות פריקה ומעניה –
הלכה ד, אות ג)

יב

ובו תדבק

ואמרו רבותינו ז"ל: הדבק בתלמידי-חכמים. כי כל
זמן שלא זכה האדם לידע מי הוא הצדיק האמת
שצריך להתקרב אליו ולהתדבק בו, אזי צריך
להאמין ולהתדבק בכל הצדיקים אף-על-פי
שחולקין זה על זה; לא כמו הליצנים שאומרים,
שמאחר שחולקים הצדיקים זה על זה, הוא שומע
דברי שניהם וחולק על שניהם, כי זהו דברי ליצנות
ונגועין בכפירות, רחמנא לצלן, רק האמת הוא
להפך, שצריך להאמין בכלם ולבלי להסתכל כלל
על המחלקת שביניהם, מאחר שבלם מזהירים אותו
לקים תורת משה שבכתב ושבעל-פה, כי רק
מהאנשים הפופרים ההולכים בדרך החקירות
הרוצים להטות מתורת משה ללמד חכמות חיצוניות
וכו', מהן צריכין להתרחק בתכלית הרחוק, אבל כל
מי שמנהיג על-פי התורה כפי שמסרו לנו רבותינו
הקדושים בגמרא ופוסקים וספרי וראים המיסדים
על פי דבריהם הקדושים, בהם צריכים להתדבק
בכלם. וזה בחינת יום-טוב שני של גליות, כי כמו
שמחמירין מחמת ספק ועושיין שני ימים טובים,
כמו-כן צריכין מחמת ספק להתקרב לכל הצדיקים

שכלו ואחר כך מכריעין בין דעות כלם ומתקנים תקנות שזה עקר שם בית הועד ובבחינה זאת צריך שיהיה בית כל אחד מישראל שיהיה ביתו ועד לחכמים, דהינו שבביתו יהיה נמשך השלום בין החכמים החולקים בדעתם שהכל בשביל תקון העולם לנצח ובבחינה זאת יהיה בנזן ביתו שהוא בחינת ההכרעה והשלום בין המחלקת:

וזהו: למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ. כי פסוק זה עקרו מדבר על שכר עולם הבא, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: לתת לכם אין פתיב, אלא לתת להם. מפאן לתחית המתים מן התורה. וזה: על האדמה הוא אדמת קדש ארץ החיים. וזהו: כימי השמים על הארץ, זה בחינת הש"י עולמות שזוכין הצדיקים לעתיד לבוא שהם נבנין ונעשין על ידי השכל והצמצום שהם בחינת שמים וארץ, שמים הוא בחינת השכל וארץ בחינת הצמצום, כמוכן במקום אחר, ומשניהם יחד דיקא נבנה כל עולם ועולם מהש"י עולמות, כי מבחינה אחת לבד אי אפשר שיהיה נבנה עולם רק משניהם יחד, משמים וארץ מבחינת שכל וצמצום נבנה עולם עד שנעשין ש"י עולמות שהם קבול השכר לצדיקים לעתיד לבוא וזה הפסוק הוא הסיום של שתי הפרשיות שבמוזוה, כי עקר בחינת מוזה הוא להמשיך ולזכר בחינת עולם הבא בחינת הש"י עולמות שהם בחינת שמים וארץ. (הלכות מוזה - הלכה ד, אותיות דו)

יא,טו

ונתתי עשב בשדה לבהמתך,

ואכלת ושבעת

אמרו רבותינו ז"ל שאסור לאדם לאכל קדם שיאכיל לבהמתו, שנאמר: "ונתתי עשב בשדה לבהמתך" והדר "ואכלת ושבעת", כי בודאי צריך להאכיל לבהמתו תחלה קדם שיאכל, כדי שיחזיר ויתן המזונות והשפע של הבהמה להבהמה, להורות שאין לו אחיזה חס ושלום בהשפע של הבהמות, כי הוא מחזיר לה השפעתה ונותן לה מזונותיה תחלה קדם שיאכל בעצמו, ואז דיקא יכול לאכל הוא בעצמו, כי עתה הוא נזון משפע של אדם מאחר שכבר החזיר השפע של הבהמה להבהמה על ידי שקיים מצות התורה ונתן להבהמה אכילתה תחלה... (הלכות מקח וממכר - הלכה ד, אות כ)

יא,טו

ונתתי עשב בשדה לבהמתך

עשב - ראשי תבות: עושה שלום במרומוי. בשדה, לשון שדוד ושבירה. בשאדם מרגיש איזה רעבון,

הם מאור השכל והצמצום שעל ידי שתי בחינות אלו דיקא בשמתיחדים יחד בתכלית האחדות על ידם כל ההשגות שהם בחינת ש"י עולמות. וזה בחינת שמעו והיה אם שמע, כי שמע הוא קבלת יחודו ותברך שמאמינין בו ותברך שהוא אחד יחיד ומיוחד וכל הפרשה של שמע נאמרה בלשון יחיד שמרמו על עצם אור השכל האמת שהוא בלו אחד, אבל והיה אם שמע נאמרה בלשון רבים. זה מרמו על הצמצומים של השכל ששם מתחיל בחינת חלוקי דעות, כי כל אחד מקבל השכל של השגת אלקותו ותברך כפום מה דמשער בלבה. וזהו: והיה אם שמע תשמעו וכו'. 'שמע' זה בחינת עצם השכל בחינת שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, שזה בחינת שרש עצם השכל. 'תשמעו' לשון רבים, הינו שתשמעו ותקבלו אור השכל האמת הזה כל אחד כפי צמצומיו שדעתו כפום מה דמשער בלבה וכן הולך כל סדר הפרשה הזאת בלשון רבים: לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם וכו'. ועל-כן בפרשה זאת דיקא הוא מזהיר: השמרו לכם פן יפתה לבבכם אחר העבודה זרה שהוא בחינת מחלקת, בחינת חלק לבם. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל: תמה אני אם לא יהיה הבית הזה עבודה זרה, מחמת שהיה שם מחלקת, כמוכא זה בדברי אדונינו מורנו ורבונו ז"ל (בסימן רנא). כי בשבא השכל לתוך הצמצומים שאז בהכרח שיתחלק לארבע רוחות שישגי כל אחד כפום מה דמשער בלבה שמוזה נמשך שרש המחלקת, על-כן שם צריכין לזהר מאד ממחלקת גמור חס ושלום, שהוא בחינת עבודה זרה. וזה: וישמתם את דברי אלה על לבבכם וכו', שתשימו דברי אלה שאני מזהיר אתכם על אמונת יחודו ותברך וקבלת מצותיו, תשימו על לבבכם שכל אחד כפי השעור שבלבו יקבל דברי אלה, הינו אף-על-פי שהשעור שבלב כל אחד משנה ומחלק מחברו, אף-על-פי-כן אל תסורו חס ושלום על ידי זה לצד אחר חלילה לצד מחלקת גמור ועבודה זרה חס ושלום, רק תקבלו ותשימו דברי אלה על לבבכם, דהינו לחזר תמיד למקור האחדות לידע ולהאמין שכל השנוי דעות וכל המחלקת וכל הצמצומים כלם שבים אל מקום אחד, כי הכל נמשך ממנו ותברך:

ועל-כן לענין קביעות המוזה סים בלשון יחיד, כמו שכתוב: וכתבתם על מזוזות ביתך וכו'. כי בית הוא בגפאי דכלא, כי זה עקר תקון הבית על ידי המוזה שעל ידי זה הבית בבחינת שלום בית, בחינת קבוצ ואיסיפת כל הדעות המחלקות יחד שכלם יכללו בבחינת אחדות ושלום. וזה בחינת יהי ביתך בית ועד לחכמים, בית ועד זה בחינת מה שהחכמים מתקבצין ומתאספין לאיזה בית בשביל לעין בתקון המדינה וכיוצא שהדרך שכל אחד אומר דעתו כפי

שמתגבר עליו תאות אכילה, ידע שיש לו שונאים, במאמר חכמינו זכרונם לברכה: השם גבולך שלום (תהלים קמו), ומי שיש לו רשים מלמטה, בידוע שיש לו רשים מלמעלה (סנהדרין קג:). בכך צריך לשדר ולשפר הבהמיות שלו המתאווה לאכל, כי עקר הרעבון הוא לבהמיות. גם אמרו במדרש (בראשית פ' סג): בא זדון ויבא קלון – דא קלונו של רעב, כמו שכתוב (יחזקאל לו): אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגוים. נמצא, המחלקת, הינו מה שמחרפין לאדם, בא על ידי זה בחינת רעב, ורעב הזה, הינו בחינת מחלקת, בחינת חרפה, הוא בחינת ערלה, כמו שכתוב (בראשית לד): כי חרפה היא לנו. והערלה הם שלש קלפות, המסבבים הברית שלום, וכשמשברין את הערלה, אזי נתגלה ברית שלום, וכשיש שלום למטה, יש לו שלום למעלה במרומו, וכשיש שלום למעלה, אזי נתגלה ונתרבה שבע גדול בעולם, כמו שכתוב גבי יוסף (שם מז): תן זרע ונהיה: פרוש אחר: ונתתי עשב – רמז לבנים, כמו שכתוב (איוב ה): וצאצאיו בעשב הארץ. בשדרך לבהמתך – הינו: אימתי יהיה לך בנים חיים וקיימים? כשיהיה וזוגך בקדשה, ותשבר נפש המתאווה שלך, הינו נפש הבהמיות, וידמה לך כאלו בפאך שד (נדרים כ:). וזה: בשדרך – לשון שד, על ידי זה יהיו לך בני קנא, כי מיתת הבנים זה מחמת נשמות העשוקים בטקלא, בידוע. כי הטקלא, הינו קלפות נגה, היא קרובה אל הנפש הבהמיות, כמוכא במשנת חסידים במסכת ההרפכה. גם צריך שיהא עקר זוגך בליל שבת, שאז נכללת בקדשה, ויתפרדו ממנה כל פועלי און. וזה: ואכלת ושבעת – זה רמז על שבת, שאז השביעה, שממנו נתברכין ששת ימים. (לקוטי מוהר"ן חלק א – סימן טל)

יא, כ כא

על מזוזות ביתך ... למען ירבו ימיכם

עקר תקון הכבוד, שהוא בחינת מלכות, הוא על ידי צדקה, שעל ידי זה עושין מצדק צדקה. ועל בן עקר פונות בגין הבית צריך שיהיה בשביל שיכנים בו עניים הגונים ושיהיה שם קבוץ חכמים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: "יהי ביתך פתוח לרוחה, ויהיו עניים בגי' ביתך; יהי ביתך בית ועד לחכמים", כי על ידי זה, הכבוד בשלמות, ואז יש פנים להכבוד, ואז הבית, שהוא בחינת כבוד, הוא בחינת בית דקדשה. אבל כשבונה הבית, חס ושלום, בשביל גסות הרוח, בשביל כבוד עצמו על זה נאמר: "הוי בנה ביתו בלא צדק", כי כשאין להכבוד פנים, והכבוד שהוא בחינת בית הוא אצל העוין פנים

הרודפים אחר כבוד עצמן, אז לא די שאין המלכות עולה מבחינת צדק לצדקה, אף גם מבחינת צדק נפגם גם כן, מאחר שיש להסטרוא אחרא יניקה ממנה, חס ושלום, שזה בחינת "בנה ביתו בלא צדק", בחינת "במקום הצדק שמה הרשע", חס ושלום. וזהו: "הוי בנה ביתו בלא צדק... ברעהו יעבד חנם" בחינת העוין פנים המשתררים על עם דל בחנם. וזה בחינת שם שד"י שכותבין על המזוזה, כי שם זה הוא בחינת צדיק בידוע, שזה בחינת צדקה, בחינת "וצדיק חונן ונותן", שעל ידי בחינת צדקה מעלין את הכבוד מהעוין פנים, שזה בחינה שמעלין את המלכות מבחינת "רגליה ירדות מות", חס ושלום, ומחזירין אותה להמביני מדע, שאז יש פנים להכבוד, שזה עקר תקון הבית דקדשה, שנתתקן על ידי מצות מזוזה כנ"ל. וזה שדרשו רבותינו ז"ל: "מזוזות" זו מות, הינו בחינת "צדקה תציל ממות", כי מעלין על ידי זה את המלכות מצדק לצדקה, שזה בחינת "וצדקה תציל ממות". וזה בחינת "למען ירבו ימיכם וכו'", הנאמר במזוזה. (הלכות מזוזה – הלכה ג, אותיות הו ז ח ח לפי אוצר היראה – בית וחונן, אות י; עין פנים)

יא, כ כא

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם

וידרשו רבותינו ז"ל (סנהדרין צ) לענין תחית המתים, כמו שאמרו: לכם לא פתיב, אלא להם, מפאן לתחית המתים מן התורה.

ועקר תחית המתים יהיה בארץ ישראל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (כתבות קיא). וזהו: למען ירבו ימיכם וכו' על האדמה דיקא, שהוא ארץ ישראל ששם עקר תחית המתים, כי תחית המתים הוא ענוה אמתיית שמשים עצמו כעפר וכאדמה בחינת הקיצו ורגנו שוכני עפר – מי שנעשה שכן לעפר בחייו. וזה זוכין דיקא על ידי עפר ארץ ישראל, כי אף על פי שבחינת עפר הוא מעלה גדולה, דהינו לשום עצמו כעפר להיות ענו באמת שהוא גדול מהכל, כי ענוה גדולה מכלם, אף על פי כן כבר מבאר שאף על פי כן אסור להיות עצל (שקורין שליםזלניק) וכו', כי הענוה הוא עקר החיות וכו'. כי יש להפך, בחינת עפר דסטרוא אחרא, שעקר אחיזת הסטרוא אחרא ונשיכת הנחש הוא שם, שהוא בחינת ונחש עפר לחמו, שהוא בחינת עצבות ועצלות, כמו שכתוב במקום אחר (בסימן קפט), שהוא הפך מבחינת חיות איש מהיר במלאכתו. וזה בחינת עפר של חונן לארץ, שהוא עפר טמא, כמו

שאמרו רבותינו ז"ל שבזמן שישראל שרויין על
אדמתן אסור לכהן לצאת לחוץ לארץ מחשש רבוי
המתים הנקברים שם, כי שם נאחז ביותר סטרא
דמוקא, שהוא בחינת עצבות ועצלות, שהוא בחינת
עגוה פסולה שבאמת היא בחינת גדלות. ועל-כן
צריך כל אחד לקדש את עצמו בבחינת קדשת עפר
ארץ ישראל ששם עקר תחית המתים שהוא עגוה
אמתית. (הלכות תפלין - הלכה ו, אות י)

עצבת

עצלותם

לאחינו כל בית ישראל
הוצאת חומשים עם פירוש הלכות
במחיר הקרן
125 ש"ח לסט (5 כרכים)
פרטים והזמנה : 054-8429006 (מאיר)